

Slovo úvodem

Tak nevím, zda začít obligátním oznámením, že jako každoročně je druhý zářijový víkend věnován Dnům evropského dědictví, při kterých si připomínáme svoji historii a její vliv na dnešní život. Nebo tím, že se vám v nové podobě dostává do rukou již desáté, tedy jubilejní číslo příležitostné tiskoviny Můj Beroun, která vás vždy při této příležitosti seznamuje se zajímavostmi z kulturního dění ve městě. Anebo zamyšlením, proč se Beroun, prezentovaný jako „moderní královské město“ v dnešní době stává tak „dobrou adresou“ s mimořádným zájmem o bydlení v něm.

Stojí za to se v úvahách vrátit do minulosti. Do minulosti před takřka tři čtvrtě tisíci lety, ze kdy pocházejí první zmínky o městě. O městě, založeném na křižovatce obchodních cest, na brodě přes řeku Berounku, v blízkosti královských hradů a hlubokých lesů plných zvířet. O městě, které za hradbami středověkého opevnění proslulo rozvojem hrncířských řemesel. A nyní tyto výchozí body historie porovnejme s dneškem.

Beroun i dnes těží z polohy na křižovatce cest. Obchodní koňské stezky pouze vystřídala dálnice a železnice spojující Čechy se západní Evropou. Fenomémem posledních let je navíc doprava letecká a tím i důležitá blízkost ruzyňského letiště. Obchodníky z okolních zemí přitom doplnili turisté z celého světa. A ty právě dnes zajímá blízkost hlavního města Prahy a bývalých královských hradů v okolí. Stejně tak jako blízkost přírodních krajinných oblastí Karlštejska a Křivoklátska s možností aktivního trávení volného času v atraktivních přírodních lokalitách.

Ani samotné město nechce zůstat pozadu a rozšiřuje nabídku již tak pestrých volnočasových aktivit výstavbou areálu městského plaveckého bazénu, či podporou výstavby golfového hřiště a dalších sportovišť. Přípravuje i realizaci cyklostezek podél Berounky a skateparku pro mladé. Aby město žilo a jeho obyvatelé s ním, snažíme se navázat na tradice minulých dob. Do centra města, které je Městskou památkovou zónou s jedním z nejzachovalejších hradbních systémů v Česku, se postupně vrací tradiční akce. Letos se již po desáté konají Hrnčířské trhy Beroun. Na jaře byly čtvrtě Jarní hrncířské a řemeslné trhy a trhy velikonoční. V předvánočním čase ožívá opravené náměstí adventním koncertem a vánočními trhy.

Dnešní doba přináší také akce nové a netradiční. Letos se například náměstí naplnilo i při startu etapy cyklistického Závodu míru, stejně tak jako při prvním ročníku Berounského BikeMaratonu, či při třetím ročníku Berounských hradeb – multikulturní akce divadelníků a hudebníků.

Všechny tyto akce spojují to dnešní, moderní s minulostí královského města. Pozorovat to můžeme i v architektuře, kde některé z nových staveb jsou skutečně stavbami 21. století. Ať se jedná o přístavbu vedle Dlouhých vil, či některé

z nových rodinných domků. I to svědčí o tom, že město nezůstává stát, ale na pozadí historických kulís se rozvíjí v duchu dnešní doby.

Ing. Tomáš Havel
místostarosta Berouna

Hrnčířské trhy slaví desáté výročí

Průřez dosavadní historií berounských hrncířských trhů přináší zajímavá výstava v Muzeu Českého krasu

O víkendy 9. a 10. září bude berounské Husovo náměstí opět hostit více než dvě stě nejlepších hrncířů a keramiků z celého Česka, kteří přijdou na jubilejní desáté Hrnčířské trhy Beroun. Ústředním tématem bude letos již pořetí zahradní keramika. Toto téma se hrncířům natolik zalíbilo, že zřejmě zůstane ve hře i v budoucnu. „V uplynulých letech jsme vyzkoušeli různá témata – pivo, čaj, víno, květiny i keramiku v kuchyni. I když v každém z nich byly nesporně zajímavé momenty, zahradní keramika dává hrncířům největší možnost rozvoje fantazie a také jim nejvíce vyhovuje. Travnatá plocha na Husově náměstí je navíc skvělým výstavním prostorem, který umožňuje prezentaci rozměrných plastik i dalších zajímavých exponátů a trhy pěkně ožijí. Je málo měst, která si mohou takové pojetí hrncířských trhů dovolit,“ podotkl na úvod výtvarník Vladimír Izbičský, který trhy ve spolupráci s městem organizuje od roku 1997.

Berounský festival hrncířů se za deset let stal oblíbeným setkáním milovníků keramiky z celé republiky, a tak se Vladimír Izbičský snaží každoročně doplňovat osvědčenou hrncířskou sestavu o nové tváře. Letos do Berouna poprvé přijdou například Jana Chaloupková z Medovic se svojí stylově čistou modrobílou keramikou, manželé Bartoňovi z Červeného Hrádku představí černou, bíle zdobenou keramiku a Ivan Šulák z Valašského Meziříčí se pochlubí zakuřovanou keramikou. Přijet by měli hrncíři ze slovenského Popradu a Michalovic a rovněž z Německa a Rakouska.

Hlavním partnerem trhů a vyhlášovatelem soutěže O nejlepší zahradní keramiku bude letos

Travnatá plocha na Husově náměstí je skvělým výstavním prostorem pro prezentaci rozměrných plastik

opět firma WBB FUCHS – keramické hmoty. Vítězné exponáty si mohou návštěvníci po skončení soutěže také zakoupit. Starosta Berouna Jiří Besser tradičně předá ocenění Zlatá brána ve formě známé plastiky medvěda držícího bránu a diplomu, které uděluje odborná porota třem hrncířům za mimořádnou uměleckou a řemeslnou úroveň díla a za celkové pojetí stánku.

Po oba dny se budou prodávat lístky do hrncířské tomboly, jejíž výtěžek půjde na rekonstrukci Katolické mateřské školy na Seydlově náměstí. V předcházejících letech hrncíři podpořili věnováním svých výrobků do tomboly obnovu čtyř zvonů v kostele sv. Jakuba a opravu starobylých varhan v Záborském kostele.

Opět nebude chybět vinařský koutek včetně výběrů oliv a také další stánky s občerstvením, jehož kvalitu si návštěvníci ověřili v minulých letech. O dobrou náladu se po oba dny bude starat dechová hudba Berouňáčka, hudební skupiny Křivoklátské hudci, Tři dny na břise a No Heroes, Velký swingový orchestr a soubor lidové muziky Špalíček.

A protože se letos koná jubilejní desátý ročník hrncířských trhů, bude se i trochu vzpomínat. Poetické okamžiky předcházejících ročníků přiblíží výstava v Muzeu Českého krasu. Prostřednictvím několika desítek fotografií převážně z archivu Zdeňka Zůny, dobového tisku a dalších zajímavostí spojených s hrncířskými trhy se vrátíme na pár okamžiků do minulosti. Výstavu pořádá město Beroun ve spolupráci s berounským muzeem od 4. do 15. září. ■ (sou)

Podrobný program hrncířských trhů na str. 5. Informace také na www.hrnckirsketry.cz.

Hudba pro žestě a varhany v kostele sv. Jakuba

Během oslav Dnů evropského dědictví budou mít všichni obyvatelé i návštěvníci našeho města jedinečnou příležitost zúčastnit se zcela mimořádného kon-

certu, který se bude konat v sobotu 9. září v kostele sv. Jakuba od 17.00 hodin. Pozvání Seydlova sdružení, které koncert pořádá, přijal varhanní virtuóz Vladimír Roubal se svými přáteli. Mnozí se

s ním mohli setkat, pokud kdy navštívili baziliku Nanebevzetí Panny Marie na Strahově, kde tento fenomenální varhaník působí ve funkci titulárního varhaníka a regenschorio.

Vladimír Roubal je proslulý svým velkým citem pro interpretaci skladeb prakticky všech období, ale především svým mimořádným improvizacním talentem. Již dnes se v oblasti varhanní improvizace mluví o „fenoménu Roubal“. Program koncertu, nazvaného Consortium Pragense, budou tvořit díla starých českých mistrů pro žestě, varhany a tympány a úpravy známých děl doby baroka pro toto obsazení. Spolu s mistrem Roubalem vystoupí

hráči na žestové nástroje, jejichž jména figurují na programech mnoha koncertních institucí: Miroslav Laštovka, František Bílek, František Svejkovský – trubky, Pavel Svejkovský – tympány.

Perličkou programu bude jistě Strahovská fantazie pro varhany Wolfganga Amadea Mozarta, kterou tento hudební velkán improvizoval na tamější varhany při své druhé návštěvě Prahy, ale její zápis byl neúplný. Vladimír Roubal tuto kompozici zrealizoval podle dobových pramenů, což je na poli hudební historie čin velmi přínosný. Tento koncert bude jistě velkou událostí, proto si jej nenechte ujít!

■ Lukáš Petřivalský

Výstava o růstu města 1918-1938

Koncem 19. století a zejména v meziválečném období prodělal Beroun, stejně jako ostatní města, velký územní a stavební rozvoj. Rostly nové podniky, úřední a veřejné budovy, vilky, činžovní domy, ulice i infrastruktura. Urbanistický rozvoj se původně měl řídit vůbec prvním regulačním (tj. územním) plánem z roku 1913, jež byl velmi dobře a velkoryse zpracován. Bohužel první světová válka a nedostatek peněz jej odkázaly do říše zapomnění. Proto stavební boom dvacátých let probíhal víceméně živelně, i když se jej město snažilo částečně řídit. Odkoupilo rozlehlé pozemky na Seydlově poli (nad Delvitou), na Černém vršku a jinde, nechalo je rozparcelovat a poskytlo pro soukromou výstavbu. Mnoho vilek vyrůstalo v té době také na Závodí. Teprve od poloviny 20. let se začal připravovat nový regulační plán. Vypracoval jej v roce 1930 známý architekt, profesor pražské techniky a berounský rodák Ing. Zdeněk Pštross, jenž také působil jako poradce při stavbě některých budov. Plán byl rovněž velmi pěkný, leč na místní maloměstské poměry přece jen stále ambiciózní. Počítal s okružní třídou o šíři 20 m, novými náměstími, mosty a lávkami, hřišti a parky. Většina z těchto projektů zůstala jen na papíře, ale další výstavbu, kterou nezbrzdila ani nastupující hospodářská krize, se podařilo z větší části uskromit. Další plán pak nechal zpracovat národní výbor až v roce 1959.

V období první republiky vzniklo nemálo pěkných reprezentativních budov, i když jen stěží můžeme zařadit většinu z nich mezi architektonicky významné. Někdy vyvolaly velké diskuse, především v případě berounského náměstí (Slaničkův obchodní dům-Slavie, obchodní dům Baťa či Městská spořitelna). Často svou rozlehlostí ovlivnily samotnou podobu části města, jako v případě nových kasáren a Masarykovy nemocnice nebo přístavby obchodní akademie a stavby sokolovny.

Tradiční výstava státního archivu, která se chce tentokrát zaměřit právě na stavební vývoj města Berouna v období první republiky, bude prezentovat celou řadu zajímavých písemností, např. územní plán, stavební plány, dobové noviny, fotografie, korespondenci k regulaci a některým stavbám i k budování a vylepšování městské infrastruktury (vodovod, kanalizace, ulice aj.).

Výstavka se uskuteční jako obvykle v budově Státního okresního archivu Beroun během oslav EHD ve dnech 9. a 10. září 2006, a to od 9 do 17 hodin.

Tešíme se na vaši návštěvu. ■ Mgr. Jiří Topinka

Závod dračích lodí Berounský Drak 2006

Česká asociace dračích lodí a Město Beroun pořádají pod záštitou starosty města Jiřího Bessera závody dračích lodí nazvané Berounský Drak 2006. V sobotu 9. září od 14:00 se na řece Berounce pojede závod firemních posádek, závod celebrit a v samostatném závodě si své síly s městem Berounem změří i posádky z partnerského Rijswijk, Goslaru a Brzegu. Posádky pojedou ve složení 18 pádlujících, z toho minimálně 4 ženy, a bubeník. Kormidelníka zajistí Česká asociace dračích lodí stejně jako lodní park, pádla a buben. Celou podívanou mohou diváci sledovat ze Štulovny, posádky budou mít své zázemí v Autocampu Na Hrázi. Závody dračích lodí jsou jednou z akcí, které v Berouně doplní oslavy Dnů evropského dědictví, kdy je možné zdarma navštívit všechny berounské památky. Tyto oslavy se ve městě na Berounce pravidelně konají vždy druhý zářijový víkend společně s hrncířskými trhy. ■ (sou)

V Berouně mají archeologové doslova žně

rozhovor s archeoložkou Ústavu archeologické památkové péče středních Čech a Muzea Českého krasu v Berouně Irenou Benkovou

Od mládí patří k mým nejoblíbenějším spisovatelům Vojtěch Zamarovský. Jeho příběhy poodhalující roušku nad minulostí lidstva mají v sobě zvláštní přitažlivost, zvláštní tajemné kouzlo. Koho z nás by nelákalo, podívat se do minulosti, jak žili naši předkové. Koho z Berouňanů by nelákalo, podívat se do doby, kdy otec vlasti pronesl o našem městě „Verona mea“, či ještě dál... Kde je to kouzelné zrcadlo, které to dokáže?

Nemám kouzelné zrcadlo, ale znám archeoložku, která vidí Beroun tak, jak vypadal před mnoha staletími.

Mnoho Berouňanů ráno dojíždí do Prahy a večer se vrací. Mgr. Irena Benková, archeoložka Ústavu archeologické památkové péče středních Čech a Muzea Českého krasu v Berouně, zná tuto cestu taky, pouze s tím rozdílem, že ráno vyjíždí z Prahy.

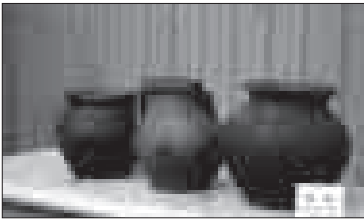
■ Žijete v Praze, pracujete v Berouně...

„Bydlím v Praze a do Berouna jsem se dostala po absolvování vysoké školy v roce 1993. Beroun je vlastně moje první „štace“. Drápkem mne však chytil už za studií, když jsem poznala výzkum na Bacíně. Měla jsem pak to štěstí, že se uvolnilo místo v Muzeu Českého krasu. Týden po státnicích jsem tu nastoupila a jsem tu dnes už čtrnáctým rokem. Beroun mne chytil a nepustil, protože jsem „pravěkář“ a kolem Berouna je prostě krása. Všude samá archeologie!

Je ale pravda, že na kopání v jeskyních nezbyvá čas, protože od devadesátých let probíhají v Berouně intenzivní záchranné výzkumy a to je nyní těžiště mé práce.“

■ Co tvoří pracovní náplň archeologa?

(Již první pohled na pracovnu Ireny Benkové

Keramiky z 1. pol. 13. století

napovídá, že zjednodušená představa o archeologovi, který oprašuje štětečkem pozůstatky kostry pravěkého člověka, bude velice vzdálena pravdě.)

„Administrativa, ta v první řadě. V rámci památkového zákona vydávají muzea odborná vyjádření ohledně stavby. Na základě ohlášení investora vyjíždí pak archeolog do terénu. Investor sám neodhadne, jak důležité je to, co vidí ve výkopu. Archeolog má již vycvičené oko a umí vysvětlit, co je v terénu vidět. Samozřejmě, že nález lebky nebo celého hrnce napoví každému, o co jde, ale mnohdy jsou to drobnosti pro laika nedůležité, pro nás však významné. V terénu zdokumentujeme zachované stopy člověka od pravěku až po novověk. Zvláště v Berouně je novověk důležitý vzhledem k jeho hrnčířské tradici.

A není pravda, že archeologický výzkum zdržuje stavbu. Všechno je o domluvě. Vzpomínám na výstavbu Polygonisu. Domluva byla perfektní – na jedné straně probíhal výzkum a na druhé se mohl již stavět. Billa otevřela rok poté, co byl zahá-

Studna a odpadní jímky odkryté v Havlíčkově ulici

jen výzkum. U rodinných domků je to záležitost asi dvou dnů, než archeolog projde základové pásy.

V terénu získáme informace o nemovitých památkách a movité nálezy jako třeba kosti, keramiku nebo kameny. A potom dojde na technické zpracování nálezu a jejich dokumentaci. Nálezy je třeba vědecky zhodnotit – zadatovat, nakreslit,

uvést do kontextu. Nalezený předmět je v muzeu potřeba zaevidovat jako sbírkový, to znamená každý hrnec nebo misku jednotlivě zaevidovat, zavést kartu, evidenční číslo nahlásit na ministerstvo kultury, provádět inventury...

Důležitou součástí naší práce je zveřejňování výsledků a popularizace. Píšeme články, poskytujeme rozhovory novinářům, komunikujeme s rozhlasem a televizí, pořádáme přednášky pro školy i pro veřejnost, výstavy...

■ O úspěšném archeologickém výzkumu v Berouně se hodně píše. Jak to vypadalo v posledních deseti letech?

„Nastoupila jsem v roce 1993. Bylo to pondělí. Představila jsem se v Muzeu, zařídila potřebné formality a po nějaké chvíli vyšla ven. Když jsem přišla na náměstí Marie Poštové, uviděla jsem výkop se situací ze 16. a 17. století. Tenkrát tu větší výzkum v Havlíčkově ulici prováděl Archeologický ústav Akademie věd.

Velmi zajímavé byly pro mne nálezy o dva roky později v České ulici. Tady jsou kořeny dnešních replik tzv. berounského zboží.

Objevíli jsme tu střešníště – místo, kam se odhazovaly nepodařené výrobky, a začátek keramické pece. Později, když výzkum pokračoval na dalším pozemku, kde je dnes Sport-bar, objevilo se pokračování pece. Byl to báječný nález – celá pec včetně zachované části klenby.

Koncem devadesátých let se prováděl výzkum několika středověkých parcel v Biřické ulici. Tady jsme objevili pět kamenných studní, v jedné z nich se dochoval dřevěný okov a kladka. Pravděpodobně došlo k požáru, kladka přehořela a okov spadl do studny. Po provedené dendrochronologii se ukázalo, že nález můžeme datovat do druhé poloviny patnáctého století. A to nebyl jediný zajímavý nález v této lokalitě. V nejzářším rohu jednoho zasypaného sklepa jsme objevili celý hrnec plný hrotů železných šipek z doby třicetileté války.

V České ulici našel PhDr. Čtverák (ÚAPPSC) při záchranném výzkumu v době mé dovolené v roce 1997 v zásypu hradebního příkopu meč z třicetileté války. Měl kroužkovou záštitu a rukojeť zdobenou točeným stříbrným drátem. Jednalo se zřejmě o švédskou provenienci, ale bohužel se meč nepodařilo stabilizovat, a tak máme dnes k dispozici pouze fotodokumentaci.“

■ V posledních letech čtete o vašich výzkumech stále častěji. Objevují se slova jako unikátní nálezy, archeologické žně... Musíte být velmi spokojená.

„V posledních letech probíhaly výzkumy na Polygonisu, mezi Českou a Biřickou ulicí a v Havlíčkově ulici a opravdu byly velmi úspěšné.

Na Polygonisu jsme s jistotou očekávali nálezy výrobních prostor berounského zboží. Mnohá místa byla narušena novodobými sklepy, ale v místech, kde byly zahrady a kde šel výzkum do větší hloubky, jsme objevili pravěké osídlení. Byly tu nálezy z mladší doby kamenné, z doby bronzové i římské. Pouhých 30 – 50 cm pod povrchem jsme odkryli žárové hroby z doby bronzové.

A v loňském roce opravdu nastaly archeologické žně.

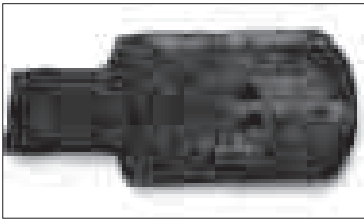
Největším objevem byl v červenci nález keramické pece asi ze druhé poloviny sedmnáctého století v České ulici. Velmi zajímavé byly i jednotlivé odkryté vrstvy, v nichž byl vepsán osud města – vrstvy písku zbyly po povodních a černočervená asi dvacet centimetrová vrstva z období třicetileté války, kdy lehly popelem tři čtvrtiny ze dvou set domů, které tehdy v Berouně byly. Kromě pece jsme v této lokalitě našli i jeden shoděný dřevěný dům a studnu asi ze čtrnáctého století.

Potom se naše pozornost zaměřila na Havlíkovu ulici, kde měla začít stavba polyfunkčního domu. Průzkum tu již proběhl před lety, proto jsme neočekávali nic mimořádného. Při bagrování základové jámy se objevila zasypaná studna a v ní celé hrnečky, velké množství úlomků keramiky a dokon-

ce byla vyzvednuta i jedna dřevěná nádoba, což byl v Berouně výjimečný nález. Byli jsme vděční vlastníkovu pozemku i investorovi, který projevil pochopení a pozdržel další práce. Protože to, co následovalo, byly opravdu archeologické žně. Dostali jsme se do poloviny třináctého století, do města, o němž se poprvé hovoří v roce 1265. Spodní část studny byla zakonzervována spodní vodou a proto jsme mohli objevit organický materiál jako pyl, pecky nebo zbytky dřeva. Objevíli jsme i první dochovanou dřevěnou misku z poloviny 13. století. Takové nálezy neměly dosud v Berouně obdoby. Po vyhodnocení nám podají obraz o životě našich prapředků v době, kdy Beroun byl ještě trhovou vsí.

Další nálezy na sebe nenechaly dlouho čekat.

Brzy jsme objevili další studnu a tři latriny. Pracovníci specializované firmy postupně vyzvedli osm dřevěných misek, opracované trámy, nástroje a výrobky ze dřeva i dřevěný meč a vařečku. Nále-

Vařečka z poloviny 13. století

zy dokazují, jak byli naši předkové šikovni. Zajímavý byl i nález fragmentu skleněného poháru, který zřejmě nebyl vyroben v Čechách. Na pozemku bylo mnohem více objektů, než jsme předpokládali. Byla se tam podívat i komise středověkářů a nikdo neskrýval nadšení nad našimi nálezy. Zatím se můžeme jenom dohadovat, kdo a jak tu žil a proč nahromadil tolik odpadků. Až vyhodnotíme naše nálezy, budeme vědět víc.“

■ Beroun se rád chlubí svým hradebním systémem. Přinesl archeologický výzkum něco nového i v této oblasti?

Půdorys pece na výrobu keramiky z 2. poloviny 17. století byla nalezen v České ulici

„Při výzkumu v souvislosti se stavbou nové budovy společnosti Tipsport jsme pokročili i v tomto směru. Berounské hradby se začaly budovat po roce 1295. Systém byl skutečně výborný a Beroun měl nedobytným městem. Husitské vojsko nepřekonal hradby, ale využilo lsti či zrady obránců. My jsme při průzkumu narazili na dosud nelokalizovanou baštu hlavního hradebního pásma, objevili jsme i parkán hradební zdi a pozůstatky vodního příkopu. V době, kdy příkop plnil obrannou funkci, byl tedy naplněn vodou. Domnívala jsem se, že bývá spíš suchý. Odkrytá vrstva rybníčního bahna mě přesvědčila, že příkop tu byl napájen vodou spodní a vodou dešťovou. Příkop byl pravidelně čištěn a užíván až do 18. století. Pak jej postupně zasypávali. Lidé si dnes ani neuvědomují, že v Pakostově sadu vlastně procházejí jeho zasypaným dnem.“

■ Archeologové v Berouně v posledních deseti letech opravdu nezaháleli. Jaké máte záměry s vašimi nálezy?

„Veškeré nálezy z katastru města musí být nejprve technicky zpracovány. Poté budou uloženy do Muzea Českého krasu. Výsledky výzkumu se pravidelně prezentují a samozřejmě vystavují. Využiji příležitosti a pozvu všechny čtenáře na výstavu „Archeologie královského města Berouna“, která probíhá v našem muzeu od 30. srpna

do 5. listopadu 2006 a kde mohou vidět výsledky výzkumů Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v historickém centru města Berouna za posledních několik let. Výstava představuje nejen předměty každodenního použití, ale i výrobní objekty a nejnovější poznatky o středověkém opevnění města.“

■ Zprávy o berounských unikátních objevech se objevily i v televizi

„Nález dřevěné studně jsme považovali za tak závažný, že jsme zavolali do České televize. Jejich reakce byla velmi příznivá, zprávu o našich výzkumech odprezentovali velmi fundovaně a korektně.“

■ Vaše práce je bezesporu přínosem pro město. V čem vidíte tento přínos?

„Archeologie přispívá k poznání historie. Ukazuje nám vývoj města, život našich prapředků, způsob jejich bydlení. Naše výzkumy toto poznání obohacují. Věděli jsme o osadě Na Brodě, která ležela u řeky, ale neměli jsme dost informací o tržní osadě, kam přijel v roce 1265 český král Přemysl Otakar II. a kterou později povýšili na město. Domnívám se, že jsme její část objevili právě v místech dnešní Havlíkovy ulice.

V dnešní době je důležité i pro sebevědomí člověka, aby znal historii místa, kde žije, aby znal své kořeny. Beroun měl historii, která zvyšuje jeho dnešní prestiž. Můžeme se chlubit i mnohým cizincům šikovností našich předků. Myslím, že je v tomto směru správné, že město podporuje i výrobu replik hrnčířského berounského zboží.“

■ Když jsme spolu mluvili posledně, spěchala jste do Nížbora...

„Součástí mých pracovních povinností v Ústavu archeologické památkové péče středních Čech je starost o Informační centrum keltské kultury na zámku v Nížbore. Jak vidíte, zůstávám Berounsku věrna i zde. Podílím se na tvorbě expozice, která přibližuje návštěvníkům historii osídlení Keltů na území Čech a Moravy, jejich zvyky a obyčeje. Uvá-

Archeologie v Berouně

Mezi lety 1830 – 1839

společné pátrání Kaliny a děkana Seydla – nalezen kamenný mlat na katastru obce, předán do Národního muzea

Kolem 1850

působení pátera Krolmuse – zjištěno neolitické osídlení na několika místech obce, nalezeno pohřebiště z doby hradištní

1861 – 1862

na návrší směrem k Tetíně zničeno stavbou pravěké sídliště

1924 – 1950

náhodné pravěké nálezy z pískovny na Závodí (Ovčín, Melicharova pískovna)

před rokem 1928

pravěké nálezy ze Zatloukalovy cihelny (Hlinky)

květen 1929

nalezen pravděpodobně hrob z pozdní doby kamenné (kultura se zvoncovitými poháry) v Havlíčkově ulici

1948

záchranný výzkum na Zavadilce – zjištění kostrového hrobu z pozdní doby kamenné (kultura jordanovská) v Rokycanově ulici

1966

náhodný nález kostrových hrobů z vrcholného středověku kolem kostela sv. Jakuba

1977

při stavbě benzinové stanice nalezen kostrový hrob z mladší doby kamenné – kultura s lineární keramikou)

konec 70. let 20. století

zahájeno systematické sledování všech výkopových prací v katastru města – v tehdejší Okresním muzeu (nyní Muzeum Českého krasu) začal působit archeolog

1977 – 1978

záchranný výzkum před stavbou DPS v ulici Na Kláštere na místě dominikánského kláštera

1978 – 1980

výzkum na Závodí při stavbě dálnice D11 – pravěké až rané středověké osídlení; bohatý hrob germánského náčelníka z doby římské

1980 – 1989

systematický předstihový a záchranný výzkum při přestavbě středověkého města – Plzeňské předměstí, ul. Hrnčířská, nám. M. Poštové, Havlíčkova ul. – sídliště centrum, obchodní dům Květ, objekt Drupos jižně od kostela sv. Jakuba, Slapská ul., ojedinělé nálezy z okolí centra (Černý vršek, Závodí, Zavadilka, Jarov)

1984

při hloubení zářezu dálnice v poloze Suchá louka nalezeny nejstarší stopy po působení člověka – kamenné nástroje ze starší doby kamenné

1989 – 1994

ojedinělé záchranné akce při drobných stavebních zásazích do terénu (kanalizace, vodovod, opravy aj.) – Česká ul., Biřická ul., Jenštejnský dům

1993 – 1995

předstihový výzkum Archeologického ústavu v Havlíčkově ulici

1995 – 1997

výzkum v České ulici, hrnčířská pec

1997

výzkum na místě ČSOB banky, středověký sklep

1998 - 1999

novostavba v Biřické ulici – hospodářské zázemí středověkých parcel (studny, vědro a hrnec se šípkami)

2003

novostavba Polygonis nad Plzeňskou bránou – pravěké až novověké osídlení parcel, žárové hroby z doby bronzové

2005

Česká ulice – stavba polyfunkčního domu – hrnčířská pec ze 17. století, chlebová pec ze 14. století; Havlíčkova ul. – stavba domu – dřevěná studna, odpadní jímky, studny a latriny z první poloviny 13. století; přístavba Tipsport – bašta městského opevnění a doložení vodního příkopu v severní části opevnění

Děkují za rozhovor a přejí hodně dalších archeologických nálezů a hodně spokojených návštěvníků na výstavě i v Informačním centru Keltské kultury.

■ PhDr. Jana Forejtová

Jak zní Zábranský kostel

Klid, ticho, očekávání prvních tónů varhan... To je překrásná chvíle pro každého hudbymilovného posluchače. V Berouně nám však byla dlouho odepřena, neboť varhany na kůrech obou berounských kostelů oněměly.

Varhany jsou jak známo nástroj velký, složitý a drahý a opravit jej stojí mnoho peněz. A v Berouně byly varhany dokonce dvojce – a nefunkční. Naposledy hrály svatojakubské varhany v roce 1993.

Páter Libor Bulín přišel s myšlenkou uspořádat sbírku na opravu varhan v chrámu sv. Jakuba. Finanční odhad takové práce byl však astronomický, pohyboval se v rozmezí od 2,5 až po 8 milionů Kč. Zdálo se, že Berounští zůstanou bez varhan i nadále. Nabízelo se však ještě jedno řešení – opravit starobylé varhany v Zábranském kostele, protože ty jsou památkově chráněny a byla proto naděje, že by mohl být získán příspěvek na jejich opravu. Bylo to již před pěti lety, kdy památkáři vyslovili souhlas s tímto záměrem.

Mezitím se však našlo i řešení pro kostel sv. Jakuba v podobě daru od farníků z partnerského města Rijswijk, kde byl zrušen kostel sv. Benedikta. Čtyřicet let staré varhany byly funkční a podle odhadu varhanáře Jiřího Vaculína mohou po opravě sloužit v Berouně dalších čtyřicet let. Svatojakubské varhany byly požehnány 3. října 2004 a odpoledne téhož dne se uskutečnil první varhanní koncert.

A druhé varhany v Zábranském kostele? Kostel Zvěstování Páně, který znají Berounští spíš pod názvem Zábranský kostel, byl postaven za branami města v době morové epidemie, která sužovala Beroun v roce 1528. Kostel původně pozdně gotický byl v letech 1739 – 1744 znovu postaven v barokní podobě, protože utrpěl v době třicetileté války natolik, že musel být zbourán. Po jeho dostavbě v roce 1744 tu poprvé zazněly varhany. Kdo postavil tento nástroj? Podle štitku uvnitř varhan se má zato, že byly vyrobeny pražským varhanářem Janem Ferdinandem Schwabelem v roce 1744, avšak pro jiné místo. Do Zábranského kostela byly přeneseny až v polovině 19. století. Tehdy byla pozměněna jejich rejstříková dispozice podle dobových zvyklostí a rovněž klaviatura spolu s pedálnicí byla vyměněna. Takové zásahy je možno provést pouze při úplné demontáži nástroje, kdy

není zakotven do podlahy.

Rozpočet na opravu zábranských varhan činil 1,3 milionu korun. Na opravu přispělo ministerstvo kultury ze svých fondů a uhradilo 90% nákladů. Kde však vzít zbytek peněz? I zde se našlo řešení, při němž jedna kulturní akce pomohla druhé. Při proslavených hrnčířských trzích probíhá každoročně tombola, kterou pomáhá organizovat berounskému výtvarníkovi Vladimíru Izbickému skautské středisko. Výtěžek z tomboly přispěl dřive na svatojakubské zvony, nyní pomohl při opravě varhan v Zábranském kostele.

Zábranské varhany byly nefunkční již roky. Opravy, které prodělaly dřive, byly neodborné. Tentokrát se tohoto nelehkého úkolu ujal renomovaný varhanář Vladimír Šlajch. Odvezl je do své dílny a loni na jaře je opět nainstaloval. Tím samozřejmě oprava varhan neskončila. Práce probíhaly dál a letos po Velikonocích pan Šlajch varhany naintonoval.

V květnu se pak konala poutní slavnost, při níž se varhany poprvé představily posluchačům. Usedl

k nim Lukáš Petřvalský, titulární varhaník kostela sv. Jakuba. Tento mladý hudebník, varhaník a skladatel se posadil za varhanní pult v Berouně poprvé v roce 2003. Od té doby doprovází nejen liturgické obřady, ale uspořádal i řadu koncertů, které se setkaly u posluchačů s nebyvalým ohlasem. Doprovází s oblibou mladé talentované zpěváky a hudebníky, spolupracuje i s berounskou ZUŠ Václava Talicha. Mezi jeho nejoblíbenější skladatele patří Johann Sebastian Bach.

Varhanní koncerty se staly neodmyslitelnou součástí doby adventní i všech velkých berounských kulturních akcí jako jsou hrnčířské trhy či oslavy EHD. I letos uslyšíme koncert pro varhany a zestě.

Varhany v Zábranském kostele se znovu rozezní. Budou doprovázet nejen mše, ale budou využívány i pro koncertní účely.

■ PhDr. Jana Forejtová

Autorka děkuje P. Pecinovskému a Lukášovi Petřvalskému za poskytnutí informací.

Nedávno opravené starobylé varhany z poloviny 18. století jsou ozdobou Zábranského kostela

Městská galerie oslavila páté narozeniny

Před pěti lety se konala v přízemí Muzea Českého krasu v Berouně výstava akademické malířky Veroniky Palečkové, která tak zahájila činnost v Městské galerii Beroun (MGB). Od té doby uběhlo neuvěřitelných pět let – MGB může oslavovat a vzpomínat.

Start galerie se vydařil, zájem výtvarníků o prezentaci stoupal.

Na počátku roku 2002 dělala rada MGB směle plány, na konci roku se však dívala smutně zpátky. Velká voda zaplavila v srpnu prostory muzea, z nichž se ve spěchu uklízely obrazy z právě probíhající posmrtné výstavy Jana Tramby, a Jiří Kahoun, další na výstavním plánu, musel počkat až na počátek roku 2003. V prosinci roku 2003 pak nastalo dlouho očekávané stěhování do nových prostor – do zrekonstruované Duslový villy. Galerie zde získala tři krásné výstavní prostory, zimní zahradu a dostatečně velký depozitář pro uložení uměleckých děl. První výstavou zde byl v prosinci Salón berounských výtvarníků.

Za pět let existence MGB se uskutečnilo celkem 50 výstav. Prostor dostávají výtvarníci z Berouna a jeho okolí a renomovaní výtvarníci čeští i zahraniční. Rada galerie stojí každý rok před nelehkým úkolem – udělat výstavní plán. Výběr vystavujících je obtížný, protože počty přihlášených zájemců značně převyšují možnosti galerie. Výtvarníky lákají překrásné prostory i velká návštěvnost. Galerij projde za rok téměř sedm tisíc návštěvníků. Stálými návštěvníky jsou také žáci a studenti berounských škol. Díky fundovaným vyučujícím se zde seznamují s výtvarným uměním i vystavujícími. Mnozí z těchto mladých návštěvníků mají k výtvarnému umění velmi blízko a proto vznikla myšlenka na originální oslavy 5. výročí galerie. Žáci všech berounských škol dostali možnost přijít do galerie a malovat pod vedením výtvarníků, kteří v galerii vystavovali. Akce se setkala s pochopením vedení škol, výtvarníků i žáků. Vznikly krásné obrázky, nejzdařilejší z nich porota vybrala a nechala zarámovat. Při „Setkání“, které potom v Duslově vile

proběhlo, výtvarníci spontánně rozhodli o udělení diplomů mladým talentům. Výstavu, která se konala následně v Holandském domě, zhlédlo téměř pět set návštěvníků. Nyní visí nejzdařilejší práce v atriu berounské radnice, kde vznikla časem malá galerie pod širým nebem.

MGB je velmi vstřícná k vystavujícím a ti se jí za to odměňují dary. Vznikl tak již poměrně rozsáhlý soubor maleb, kreseb, grafik, soch či keramických objektů, který se brzy představí i veřejnosti. Prvním krokem k tomu bude vystavení obrazů ve velké zasedací místnosti berounské radnice. Vždyť obrazy vznikaly hlavně proto, aby zdobili přibýtky lidí. A k tomuto účelu se tak dila z depozitáře MGB vrátí.

■ PhDr. Jana Forejtová

Víkend plný zábavy, her, divadla a hudby Berounské hradby 2006

Ve dnech 9. a 10. června proběhl v Berouně 3. ročník multikulturní akce Berounské hradby, kterou za podpory města Berouna pořádá Dům dětí a mládeže Příbram, pracoviště Beroun. Celá akce je rozdělena do dvou dnů, přičemž pátek je již tradičně věnován hlavně divadlu a sobota pak folk-rockové muzice.

Celou akci zahájil v pátek komediantský průvod městem, kterého se zúčastnili herci na chůdách, kejklíři, obři masky, kapely Třehus a Apači z pavlače, ale hlavně děti. Byly zde děti z mateřských škol a školních družin, které se svými kostýmy soutěžily o titul „Nejlepší kejklířský průvod“.

Po komediantském průvodu začal vlastní program na Husově náměstí. Vystupovalo zde divadlo Studna z Českých Budějovic, které sehrálo loutkové představení Bajaja, neobvyklé mechanické divadlo Dlouhý, Široký a By... a večer činoherní představení Kozlí muž. Dále vystupovalo divadlo V Pytlí, které sehrálo zajímavou hru Přisera z hrobského jezera, ve které se spolu s herci do děje zapojovali i diváci z řad dětí. Program uvedených divadelních souborů doplňovala vystoupení žáků uměleckých škol nejrůznějších oborů. Diváci měli možnost vidět pohádku, historické i současné tance, zpívání a v atriu Domu dětí výstavu výtvarných prací na téma „Život za hradbami“. Tyto práce byly vybrány z několika set dětských prací zaslanych do výtvarné soutěže v rámci akce Berounské hradby.

Zvláštní atmosféru uvedeného dění na berounském Husově náměstí dokreslovalo historické tržiště a hudební produkce jarmarečních kapel Třehus a Apači z pavlače. Nelze ani zapomenout na mnoho šachových partií, které byly odehrány v průběhu pátečního odpoledne na kamenné šachovnici uprostřed náměstí a které přilákaly jak dětské, tak i dospělé diváky.

Druhý den Berounských hradeb skutečně probíhal u berounských hradeb a to v jihovýchodním cípu starobylého opevnění, v místě, kde hradby mění svůj směr, aby se spojily s Pražskou branou. Program začal šermířským představením historické skupiny Bartoti z Berouna a pokračoval vystoupeními hudebních skupin různých žánrů. Jako první se představila folk-rocková skupina Jarret z Liberce, dále pak známá berounská kapela Ponožky pana Semtamfuka, vokální skupina Bezeřského z Prahy, plzeňská skupina Navzájem a folková skupina Jablkoň.

Všechny skupiny sklídily zasloužený potlesk od velkému počtu diváků rozestetých po travnaté ploše před podiem, případně usazených v příjemném stínu stánků s občerstvením. K výborné atmosféře celé akce přispělo i krásné počasí a též nabízené sladkůstky, slanůstky a hlavně chlazené nápoje.

Lze říci, že akce Berounské hradby se vydařila a ukázala, že může být úspěšná jak na hlavním náměstí, tak v neformálním prostředí u městských hradeb. A na závěr ještě poděkování, a to jednak autoru celého nápadu Tomáši Suchému, hlavnímu pořadateli akce Domu dětí a mládeže Příbram a hlavnímu sponzorovi Městu Beroun. Lze si jen přát, aby tato nová berounská tradice ani v příštích letech nezapadla.

■ Ing. Karel Abrahám

reč historických pramenů

Berounští hrnčíři

Řemeslnické cechy vždy bývaly velmi důležitou institucí v životě středověkého města. Spoluorganizovaly hospodářský život, z jejich řad často pocházeli purkmistři a starostové. V Berouně působilo mnoho takových cechů, a to až do jejich zrušení v roce 1859. Nejstarší dochovaný doklad (z roku 1488) pochází právě od hrnčířů. Pro dnešní edici vybíráme dva dokumenty, jednak výuční list místního hrnčíře, jednak zápis o berounském hrnčířství z děkanské kroniky.

Výuční list hrnčíře J. Lukáše (1799)

„My starší cechmistrí a spolu přísedící mistrí poctivého pořádku hrnčířského v královském krajském městě Berouně známo činíme vůbec přede všemi obzvláštně jak tu, kdež toho důležitá potřeba ukazovala, kterak tak v plnosti shromáždění našeho před odevřenou matkou

pokladnici předstoupil spolu mistr náš pan Jan Lukáš uctivě žádajíc nabytém umění té profesi, v kterémžto čase on sebe vždy ctně pokojně a chvalitebně jest choval. Řádně za vyučenou dáti naklonění byli, i nemohouce my té slušné žádosti odepřiti a dle důkazů protokolu našeho cechovního dne 6. listopadu 1799 tak jsme učinili a jemu řádně za vyučenou dali. Pročež taky na naše spolu pány pány bratři téhož poctivého řemesla našeho snažná a uctivá žádost naše se skládá když by koliv nadepravený Václav Lukáš k nám šel štěstí samém provozování poctivého řemesla hrnčířského přijati mohl by jemu vše možnou přiznati a pomoc prokazovati nápomocí byli. Což i my v tím podobných případnostech jak slušně odsloužiti pevně slibujeme splniti a zavazujeme. Ku potvrzení toho všeho jsme se nejenom vlastnoručně podepsali a naši privilegovanou pečeti cechovní vědomě přitisknouti dali. Jenž se stalo roku po narození Kristovým dne 6. listopadu 1799“.

Ze Seydlovy děkanské kroniky (30. léta 19. stol.)

„Léta 1488 v sobotu po svatém Havle (14. 10.) určil hrnčířům berounským Vladislav, král český, v artikulech potvrzených, jak to na pergamenu v matce pokladnici pro paměť chovají, pečeti jich řemesla jak následuje: Adam a Eva, mezi nimi džbán, z kteréhož byla jablko vyrostla s ovotcem, a okolo džbánu dva hrnce, a z nich lilium roste a vespod an pacholik dělá hrnc na kruhu, sedě na stolici. a dle tohoto popsání má ten pořádek v pokladnici co tolar velkou stříbrnou pečeti s dlouhým řetízem, an 8 lotů váží, zhotovenou 1612 a nápis rytý: Pečeť poctivého řemesla hrnčířského města Berouna. S potěšením jsem tuto vši šetrnosti hodnotou pečeti 1817 na děkanství přinesenou považoval, a proto tuto popsal. Mistr Pavel Stránský napsal 1633 v své kronice: „Beroun hrnčíři oplývá, jichžto nádobí dobré a pěkné jest. A poněvadž hrnčíři

skoro denně vypalující své nádoby od prudkosti ohně u pece větším dílem zardění bývají, tudy mezi Čechy povstalo přísloví, že chtějí-li o někom říci, že jest trudovítý, praví: jest Berounský.“

Nyní hrnčíři v Berouně již nejsou ani tak hojní, ani tak zardělí, za to ale ani jich nádobí, snad že se fabriky zmohly a oni ochabli, není také tak způsobně vykroužené ani tak rozmanitými barvami ušlechťené, jako kdys jich historii sloutných předků bylo, jichžto co chyneské (čínské) misky a džbány krásné jako drahocenné ostatky v mnohých vzácnějších domích v Berouně o hodách a veselostech na prostřený stůl přicházejí. A tudy dotčené přísloví Pavla Stránského naskrz již neplatí. Presto všechno oni až dosavad s svým křehkým nádobím často do Prahy na trh jezdí, jako kdysi, když král Václav Lenivý (Václav IV.) častěji z Prahy přes Beroun na Točnick jezdě, by berounští hrnčíři vozům od vození hrnců více platili, z Berouna do Prahy místo dvou mil, jak bývalo, tři mile nařídil,

kterýžto směšný příběh takto vypravuje Beckovský: Václav Lenivý času jednoho 1393 z Prahy k městu Berounu jedá na cestě vůz hrnčířským nádobím naplněný ležeti našel, vozku jeho dosti zloajacně křičeti uslyše, a k němu se blíživ jeho se tázal, proč by tak nařikal. Ale když od něho žádné odpovědi míti nemohl, a že velkou škodu skrze toho vozu zvrácení vozka míti bude, znamenal, podruhé se král Václav tázal, co za to zvrácení do něho žádá? Čemuž vozka následující odpověď dal: To jediné od tebe, králi, žádám, poněvadž ta cesta od Berouna ku Praze tak vymletá, kamenitá a nepřístupná jest, tvým poručením to způsobiti rač, aby se více ne dvě jako předešle, ale tři mile z Berouna do Prahy počítaly a nám ubohým hrnčíři berounští za tři mile platili, neboť častokrát na našich vozích velké škody trpíme. Václav král tu žádost vyslyšev tak nařídil, kteréhožto nařízení dosavad se zachovává, neboť od Berouna do Prahy tři mile se počítají.“ ■ (top)

Industriální památky Berouna

V Berouně i v jeho okolí najdeme řadu ukázek slavné technické historie, pozůstatků výrobní činnosti našich předků

Město Beroun bylo založeno ve 13. století a od počátku naplňovalo všechny předpoklady, které vyplývaly z jeho strategické polohy – bylo významnou zastávkou tranzitního obchodu a střediskem výroby, zvláště železářské a hrnčířské. Tradiční cesta přes řeku byla pozměněna až výstavbou císařské silnice a nového mostu severně od města. Na rozvoj města mělo vliv postavení železnice (roku 1862 byla zprovozněna trať Praha - Plzeň) a Beroun se od druhé poloviny 19. století začal rozvíjet i jako průmyslové centrum. Na začátku 20. století zde byl cukrovar, státní pivovar, továrna na azbestové břídlíce, velká cementárna, dvě cihelny, vápenka, železářny, továrna na hospodářské stroje a zařízení pekáren, továrna na těstoviny, tkalcovna bavlny, válcový mlýn, dvě pekárny, dva mlýny, elektrárna a vodárna.

Většina těchto průmyslových provozů již neexistuje a nebo částečně, případně úplně změnily předmět výroby. Pokrok ve všech oblastech lidského života, změněný pohled na způsob podnikání a pokračující globalizace mění tvář všech měst a také Berouna. Proto bychom asi měli technické památky a pozůstatky výrobních činností našich předků více považovat za historické objekty, které stojí za to, abychom je v rozumné míře udržovali, připomínali si je a umožnili turistům tuto významnou část historie vidět.

Zmírně se blíže o historii a současnosti některých z uvedených průmyslových provozů a industriálních staveb.

1. Cukrovar

Nedaleko berounského nádraží, za mostem na Zavadičku a Jarov, byl původně v roce 1871 postaven pivovar, který zkrachoval v roce 1875. V dražbě pak tento provozní areál zakoupil pražský podnikatel Seligman Elbogen a v roce 1876 zde zahájil provoz cukrovaru. Ve 30. letech 20. století byl berounský cukrovar začleněn do akciového cukrovaru v Pečkách. Berounský cukrovar vyráběl jen surový cukr, který se dále zpracovával v jiných českých cukrovarcích. V době řepné kampaně se zde zpracovalo až 55 tisíc tun cukrové řepy. Provoz cukrovaru byl ukončen v letech 1966 - 1967.

V současné době jsou hlavní výrobní budovy cukrovaru zchátralé a nalezneme zde různé drobné podnikatelské aktivity, ale také významnou sběrnou kovového odpadu firmy MKmetal a hlavně druhou podnikatelskou aktivitu této firmy, a to rodinný pivovar Berounský medvěd. Výrobu tohoto piva, které nese tradiční berounské jméno, zahájil majitel firmy v roce 2000 a je převážně čepováno ve vlastní restauraci v areálu.

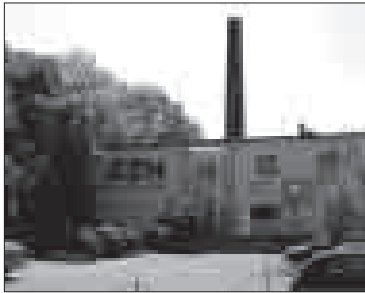

2. Pivovar

V Berouně se pivo historicky vždy vařilo. V 15. století bylo ve městě 21 sladoven a pivo se vařilo v 17 domech s právem várečným. Po výstavbě nové radnice roku 1564 zde byl současně zřízen obecní pivovar. Ten byl po třicetileté válce přemístěn do nynější Pivovarské ulice. V roce 1868 potom městské zastupitelstvo rozhodlo o výstavbě nového strojního pivovaru v části města zvané Rybáře. Ten byl dokončen v roce 1872 a jeho výstavba stála 41 tisíc zlatých. Berounský pivovar svoji produkci stále zvyšoval a po 2. světové válce vyráběl více než 30 tisíc hektolitřů piva ročně.

Provoz pivovaru byl ukončen v 70. letech 20. století a později několik let ještě sloužil jako stáčírna piva plzeňského pivovaru. V současné době je veškerý provoz v budovách pivovaru ukončen a je zde plánována výstavba bytů. Ty budou navrženy tak, že bude zachován vnější vzhled původní pivovarské budovy.

V Berouně se pivo historicky vždy vařilo. V 15. století

3. Mlýny

Dolejší ostrovní (Zajíčkův) mlýn

Na východ od centra, v blízkosti Pražské brány, se na městském ostrově nachází Dolejší ostrovní mlýn, podle novějšího označení Zajíčkův mlýn. Na tomto místě stával mlýn již v 15. století (někdy okolo roku 1437) a to nejprve dřevěný, ale již po 100 letech zděný, poté co předchozí dřevěnou mlýnskou budovu strhla velká voda. Nejznámějším vlastníkem mlýna byl František Seydl, prapraděd Josefa Antonína Seydla, děkana, buditele a kronikáře města Berouna. V roce 1922 mlýn získal Josef Zajíček, jehož jméno nyní mlýn nese.

V následných letech bylo strojní vybavení mlýna modernizováno a stejně tak byla provedena rekonstrukce mlýnské budovy, jezu a vodního kola. Po znárodnění mlýna bylo strojní vybavení zničeno a byla zde šrotovna a sklad obilí. V roce 1992 se mlýn vrátil původním majitelům, Zajíčkům.

V současné době najdeme v areálu mlýna různé podnikatelské subjekty a z technického vybavení je v provozu pouze malá turbina na výrobu elektřiny.

Hořejší ostrovní (Maňasovský) mlýn

I tento mlýn stojí na ostrově, který tvoří Berounka svým ramenem, zvaným též Mlýnská strouha. První zmínky o mlýnu pochází z roku 1437, kdy byl jeho prvním majitelem kovář Jakub. Po něm měl mlýn v držení Martin Maňas, jehož jméno mlýn nese. Poté se majitelé střídali a vícekrát bylo jeho vlastníkem i město Beroun. V roce 1908 mlýn koupil Ludvík Kříž, který zde instaloval nové turbíny, přistavěl žitný a moderní pšeničný mlýn a po 1. světové válce zde dokonce zřídil mlýnskou laboratoř.

Mlýn pak předal svému synovi Ing. Adolfu Křížovi, za jehož vedení se zařadil mlýn s doplňkovou pekárenskou výrobou a zemědělským hospodářstvím mezi největší průmyslové závody na Berounsku. V období socializace bylo zařízení mlýna zlikvidováno a většina objektů zdevastována. Pro pekárenské zařízení byla přistavena předimenzovaná výrobní hala. V roce 1994 získala podnik zpět dcera Ing. A. Kříže Kateřina Schwippelová. Do roku 2004 jej provozovala jako fyzická osoba a v dubnu 2004 jej pronajala společnosti Pekárna U Křížů, s. r. o.

Panský mlýn

K největším mlýnům na Berounsku patřil mlýn zvaný Panský či Obecní, případně Sladový. Stál v blízkosti Pražské brány proti Zajíčkovu mlýnu. Z Panského mlýna se kdysi čerpala říční voda vzhůru na baštu v hradebním opevnění města do cínové nádrže. Z ní se voda rozváděla dřevěným potrubím do městských kašen. První zmínka o Panském mlýnu je z počátku 16. století, kdy se spolu s Maňasovským mlýnem stal majetkem města Berouna. Město zde mimo jiné chovalo vepře, šrotoval se zde slad a v 18. století zde byla i pila. V té době město mlýn prodalo a ten pak prošel vlastnictvím mnoha majitelů.

Dnes již z mlýna mnoho nezůstalo, budovy byly přestavěny a slouží jednak jako sklady a jednak jako sídlo několika podnikatelských subjektů.

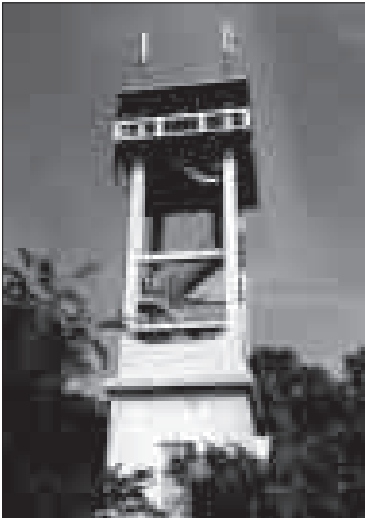

4. Městská elektrárna

Na přelomu 19. a 20. století existovalo v Berouně již několik průmyslových závodů, využívajících vlastní zdroje elektrické energie, ale potřeba elektrické energie pro další rozvoj města byla zřejmá. Proto se městské zastupitelstvo tehdy rozhodlo provést elektrifikaci města a za tím účelem vybudovat městskou elektrárnu. Na vybraném místě poblíž soutoku Litavky s mlýnským náhonem Berounky byla v letech 1907 - 1908 za náklady téměř 300 tisíc korun vybudována parní elektrárna o výkonu 90 kW. Současně s elektrárnou byly na téže pozemku vybudovány městské lázně, které sloužily až do 70. let 20. století.

V současné době objekty využívá a dle svého podnikatelského záměru rekonstruuje firma TUKas a.s.

5. Vodojem a rozhledna

Na svém zasedání 30. 10. 1934 se rozhodla městská rada radikálně řešit nedostatky v zásobování města Berouna pitnou vodou, a proto vypsala veřejnou soutěž na stavbu městského vodojemu a vodojemu na Městské hoře. Tuto soutěž vyhrála firma „Jelinek a synové, inženýři stavební a stavitelé v Berouně“, která se stavbou začala v únoru 1935. Před dokončením vodojemu v dubnu téhož roku byla na žádost městské rady, z důvodu podpory turistického ruchu v Berouně, postavena nad rohovými pilíři strojovny vodojemu 13,6 m vysoká vyhlídková věž. Ta byla dokončena a předána veřejnosti 12. dubna 1936.

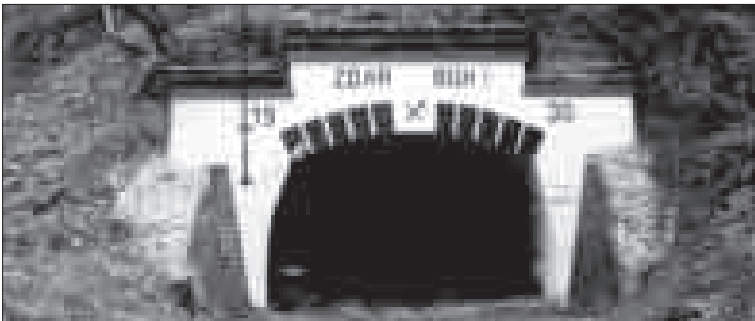
Rozhledna na Městské hoře (jak je nyní tato vyhlídková věž nazývána) sloužila během 2. světové války jako pozorovatelná protiletectvé obrany, zpřístupněna veřejnosti byla opět po válce a v 70. letech pak uzavřena z důvodu zchátralosti.

V současné době je zrekonstruována a stala se cílem mnoha návštěvníků města.

6. Chrustenická šachta

Železnorudný důl Chrustenice (1861 - 1965) patřil ve své době k největším a nejvýznamnějším dolům Barrandienu - oblasti západně od Prahy. Důl měl 84 podzemních pater zasahujících až do hloubky 426 m, tj. 120 m pod hladinu moře. Za sto let usilovné práce se z něho vytěžilo bezmála 8 milionů tun rudy. Těžba i doprava probíhala v podzemí, ruda se pak dopravovala visutou lanovkou na nádraží v Loděnicích.

V roce 1995 zde společnost CMA za přispění firmy STRAND otevřela důlní expozici. Ve stovkách metrů zpřístupněných chodeb je shromážděna řada unikátních exponátů připomínajících slavnou dobu hornictví a lomařství v této oblasti. Návštěvník se může projet i důlním vlakem.

7. Skanzen Solvayovy lomy

Skanzen těžby a dopravy vápence v Českém krasu se nachází v místě bývalých lomů známých pod názvy „Na Stydých vodách“ nebo „Na Parapleti“. Spolek pro chemickou a hutní výrobu koupil v roce 1916 pozemky s kvalitním vápencem pro výrobu kuchyňské soli a uhličitanu sodného tzv. „Solvayovým procesem“. K dopravě vápence na dráhu sloužila lanovka. Portál 219 m dlouhé průjezdní štolý z r. 1930 vybudovala firma Pittel a Brausewetter. Těžba byla zastavena r. 1963.

Dnešní muzeum tvoří několik bývalých provozních a technologických objektů a zrekonstruovaná úkorozchodná lomová dráha. Budovy se zbytky technologických zařízení se nalézají ve zrušeném vápencovém lomu Paraple, v překrásné krajině Českého krasu, nedaleko cesty ze Svatého Jana pod Skalou na Karlštejn. Návštěvník může po celý rok volně procházet po vyznačených stezkách a podle názorných informačních tabulí získat představu o způsobu těžby, dopravy a zpracování vápence.

Nedílnou součástí je i trvalá expozice „Historie těžby a dopravy vápence v Českém krasu“, umístěná v budově bývalých kanceláří a skladů.

■ Ing. Karel Abrahám

DNY EVROPSKÉHO DĚDICTVÍ EUROPEAN HERITAGE DAYS PROGRAM BEROUNSKÝCH OSLAV

Časový plán oslav

Sobota 9. 9. 2006

8.00	Zahájení Hrnčířských trhů Beroun
9.00	Koncert dechové hudby BEROUNAČKA na Husově náměstí
10.00	Vernisáž výstavy FAMU - Výstavní síň Jiřího Jenička v Pražské bráně
10.45	Vystoupení hudební skupiny KŘIVOKLÁŠTÍ HUDCI na Husově náměstí
11.00	Vernisáž výstavy k 15. výročí uzavření partnerství mezi městy Beroun a Goslar v Holandském domě
12.30	Vystoupení TANEČNÍHO CENTRA R.A.K. BEROUN na Husově náměstí
13.00	Oficiální zahájení místních oslav Dnů evropského dědictví (European Heritage Days - EHD) - fanfáry a Óda na radost
14.00	Slavnostní vyhlášení vítězů soutěže O nejlepší zahradní keramiku na Husově náměstí Udělení ocenění města Berouna a odborné poroty Zlatá brána třem vybraným hrnčířům za nejlepší uměleckou a řemeslnou úroveň prací
14.00	Berounský Drak 2006 – zahájení závodu dračích lodí na řece Berounce nad jezem
14.30	Koncert VELKÉHO SWINGOVÉHO ORCHESTRU na Husově náměstí
16.30	Vystoupení folklórního souboru ŠPALÍČEK na Husově náměstí
17.00	Koncert „CONSORTIUM PRAGENSAE“ v kostele svatého Jakuba
18.00	Ukončení 1. dne Hrnčířských trhů Beroun

Neděle 10. 9. 2006

9.00	Zahájení 2. dne Hrnčířských trhů Beroun
9.00	Koncert dechové hudby BEROUNAČKA na Husově náměstí
11.15	Koncert hudební skupiny NO HEROES na Husově náměstí
13.00	Koncert hudební skupiny TŘI DNY NA BŘÍŠE na Husově náměstí
17.00	Zakončení Hrnčířských trhů Beroun a oslav Dnů evropského dědictví
18.00	Divadelní představení „Slyšíš je, Sigmunde?“ v SD Plzeňka - hrají Herci I. generace

A. Zpřístupněné památky a doprovodné akce vázané na konkrétní kulturní památky

1. Radnice

09.09.2006	14.00 - 17.00
10.09.2006	9.00 - 12.00 12.30 - 17.00

Během oslav EHD budou mít návštěvníci možnost seznámit se podrobně s historickou radniční budovou i s novou přístavbou. Ve velké zasedací místnosti si budou moci prohlédnout městskou kroniku a nejzajímavější fotografie z posledního období. V obřadní síni bude vystavena městská insignie v podobě starostenského řetězu, která se Berounčanům poprvé představila při oslavách EHD v roce 2000.

2. Pražská brána

09.09.2006	10.30 - 12.00 12.30 - 17.00
10.09.2006	9.00 - 12.00 12.30 - 17.00

Pražská brána - Výstavní síň Jiřího Jenička se i letos představí výstavou fotografií. Od září 2000 zde pravidelně vystavují své práce především studenti katedry fotografie pražské FAMU. V sobotu 09.09. v 10.00 hod. se zde uskuteční slavnostní vernisáž osobní výstavy fotografií studenta FAMU Marka Hartla - atelier Doc. Štěpána Grygara.

3. Plzeňská brána

09.09.2006	9.00 - 17.00
10.09.2006	9.00 - 12.00 12.45 - 17.00

V prostorách Plzeňské brány čekají návštěvníky zajímavé stálé expozice (Strážníště a stavební rozvoj města, Věžní hodinový stroj a Beroun a jeho historická privilegia). Z ochozů brány se otevírá zajímavý pohled na historické jádro města.

4. Duslova vila

09.09.2006	9.00 - 12.00 12.30 - 17.00
10.09.2006	9.00 - 12.00 12.30 - 17.00

Novorenesanční Duslova vila je zapsána v ústředním seznamu nemovitých památek. V přízemí se nachází Městská galerie Beroun. V rámci EHD mohou návštěvníci obdivovat nejen nádherné interiéry vily, ale i díla Yvonne Baalbaki vystavená v galerii. O historii vily i její rekonstrukci podá odborný výklad pracovnice galerie.

5. Jenštejnský dům

09.09.2006	9.00 - 17.00
10.09.2006	9.00 - 12.00 12.45 - 17.00

Muzeum Českého krasu v Berouně nabídne v rámci EHD návštěvníkům nejen své stálé expozice, ale i právě probíhající příležitostné výstavy. Mezi stálé expozice patří výstavy: „Z dějin řemesel města Berouna“, „Pamětní síň Václava Talicha“, „Pamětní síň Jana Preislera“, „Český kras – osídlení člověkem“, Berounští měšťané v portrétech 18. a 19. století, Živá příroda Českého krasu, Jeskyně a jeskyňáři v Českém krasu, Geologicko – paleontologická expozice Barrandien a Etnografická expozice. Aktuální výstavy: „Archeologie královského města Berouna“ prezentuje výsledky výzkumů Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v historickém centru města Berouna z posledních několika let. Výstava představí nejen předměty každodenního použití, ale i výrobní objekty a nejnovější poznatky o středověkém opevnění města. Výstava výtvarných děl členů a hostů občanského sdružení LUGH, inspirovaných tématy z keltské mytologie, s názvem „Beroun Lughnasadh 2006“ je umístěna ve výstavních prostorách Konírny. Současně bude v přízemí Jenštejnského domu probíhat výstava „Deset let hrnčířských trhů v Berouně“. V Geoparku muzea bude pro návštěvníky připraven tradiční řemeslný jarmark s ukázkami lidové tvorby.

6. Měšťanský dům čp. 89

09.09.2006	9.00 - 12.00
------------	--------------

Návštěvníci si budou moci prohlédnout sklepní prostory barokního štitového domu a seznámit se s historií tohoto významného privátního památkového objektu.

7. Děkanský kostel sv. Jakuba Většího

09.09.2006	9.00 - 12.00 13.00 - 17.00
10.09.2006	13.00 - 17.00

Děkanský kostel sv. Jakuba Většího tvoří jednu z hlavních dominant města. V rámci EHD si budou moci návštěvníci prohlédnout interiér kostela. V sobotu 9.9. v 17.00 hod. se zde uskuteční koncert slavnostní hudby pro varhany a žestě „Consortium Pragense“ (více na str. 1).

8. Hřbitovní kostel Zvěstování Panny Marie

09.09.2006	9.00 - 12.00 13.00 - 17.00
10.09.2006	9.00 - 12.00 13.00 - 17.00

Významná berounská historická památka otevře své brány návštěvníkům v rámci oslav Dnů evropského dědictví.

9. Kaple Bolestné Panny Marie

09.09.2006	9.00 - 12.00 13.00 - 17.00
10.09.2006	9.00 - 12.00 13.00 - 17.00

10. Státní okresní archiv

09.09.2006	9.00 - 17.00
10.09.2006	9.00 - 17.00

V budově Státního okresního archivu bude otevřena výstava s názvem „Stavební vývoj Berouna v období první republiky“ (více na str. 1).

11. Městská hora - lesopark a rozhledna

09.09.2006	9.00 - 20.00
10.09.2006	9.00 - 20.00

Lesopark Městská hora vznikl na konci 19. století péčí berounského okrašlovacího spolku. V roce 1996 byla zahájena rekonstrukce lesoparku plánovaná na čtyři etapy. Lesopark je nejvýznamnější a nejrozsáhlejší součástí přírodní složky kulturního dědictví města.

12. Berounské medvěďáríum

Berounské medvěďáríum v lesoparku Městská hora, které obývají čtyřnohé televizní hvězdy Kuba, Matěj a Vojta z populárního Večerníčku Mědové režiséra Chaloupka, spravují Technické služby Beroun. Pro návštěvníky je přístupno denně bez omezení.

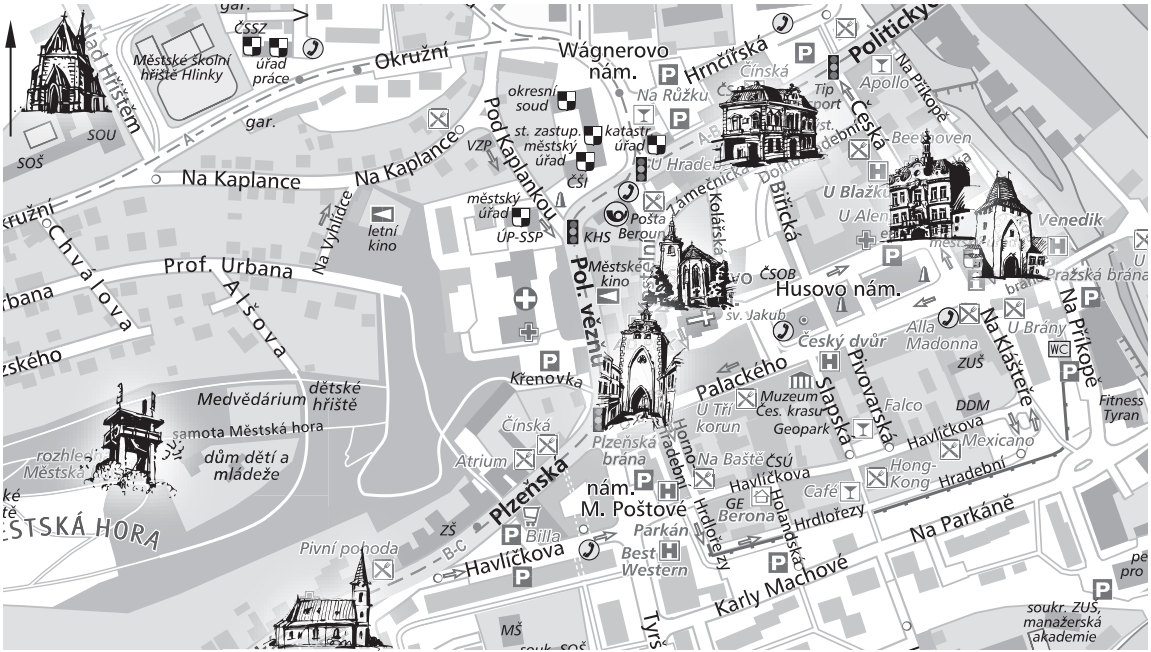
B. Doprovodná akce nevázaná na konkrétní památku

X. ročník Hrnčířských trhů Beroun

Husovo náměstí

09.09.2006	8.00 - 18.00
10.09.2006	9.00 - 17.00

Desátý ročník Hrnčířských trhů Beroun, které navazují na slavnou tradici berounského hrnčířství, bude nejen bohatou celorepublikovou přehlídkou téměř dvou stovek hrnčířů a keramiků, ale své výrobky zde budou prezentovat i zahraniční hosté. Tradičně je vyhlášena pro účastníky i soutěž, letošní téma zní „Zahradní keramika“. Slavnostní vyhlášení výsledků soutěže se uskuteční na Husově náměstí ve 14.00 hod. Mediálním partnerem desátých hrnčířských trhů jsou Český rozhlas Region, Country rádio, Deník Bohemia a časopis Keramika a sklo. Součástí trhů bude i hrnčířská tombola, jejíž výtěžek půjde na konto určené na rekonstrukci Katolické mateřské školy.

Berounské památky

zapsané na Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek ČR, zpřístupněné ve dnech 9. a 10. září 2006:

V městské památkové zóně

Dolní (Pražská) brána

Horní (Plzeňská) brána

Radnice (čp. 68)

Duslova vila

Městská rozhledna

Děkanský kostel sv. Jakuba

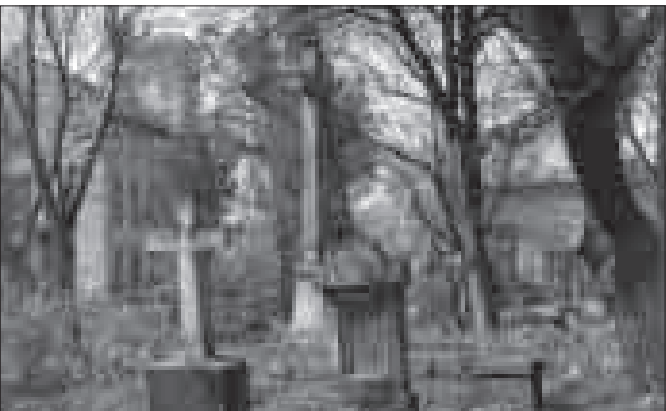
Mimo městskou památkovou zónu

Areál hřbitovního kostela Zvěstování Panny Marie

Areál kaple Bolestné Panny Marie na Černém vršku

Proměny města ve dvacátém století (V.)

Od pořízení prvních dochovaných snímků Berouna uplynulo více než jedno a čtvrt století. Někdy již zažloutlé fotografie, pořizované ještě ze skleněných negativů, se stávají čím dál víc vzácnějšími svědky proměn města v minulosti. Tu zachycují trhovce na trhu, tu poklidnou periferii s domácí havěťí nebo živnost místního obchodníka. Pro náš projekt jsme jako v minulých letech vybrali zajímavé archivní fotografie z přelomu 19. a 20. století, z první republiky, ale i snímky dokumentující překotný poválečný vývoj Berouna.

1. Parkán

Parkánem se kdysi nazývalo místo o šířce několika metrů mezi hlavními liními městských hradeb a parkánovou zídou, jež posilovala obranu středověkého města. Před touto zídou navíc v Berouně býval vodní příkop, zhruba v místech, které zachycuje fotografie. V Berouně, jako jinde, bývaly příkopy od 18. století využívány pro ovocné a jiné stromy (odtud „park“) či pastviny, stejně jako příkopy, jež se zasypávaly. A nejen to, v místech za domem na snímku stávala tzv. německá fortna (brána), která stejně jako česká fortna na opačné straně hradeb v první polovině 19. století padla – vadily vzrůstajícími provozy. O sto padesát let později potkal stejný osud celou zdejší čtvrť. V ulici Karly Machové (na snímku) a navazující Na Parkáně se pokračovalo v rozsáhlé asanaci starého města v roce 1973, zčásti kvůli výstavbě panelového sídliště U Akademie. Pokračovalo se v nich až do roku 1981. Pouze jediná stavba unikla bourání – na fotografii zachycená kovárna čp. 48, kde svou živnost až do 50. let provozoval kovář Alois Sobotka. Ta se brzy stane součástí zde budovaného bytového komplexu.

2. Lávka přes Berounku

Starobylý brod, vedoucí k Pražské bráně, se nacházel pár metrů proti proudu od dnešní lávky spojující město se Závodím. Používal se velmi dlouho, ale později město nechávalo čas od času stavět dřevěnou lávku, dokud ji ovšem nevzala povodeň. Již na nejstarší veduté města z roku 1599 je zakreslena, dokonce zčásti krytá stříškou. Jen během 20. století se stavěla několikrát, většínou ze dřeva. V roce 1922 dokonce hádky o její úhradu vyvolaly politickou krizi na radnici. V roce 1959 ji zde během 11 dní postavil železniční oddíl armády na počest vypuštění první sovětské družice, ale hned v roce 1963 ji vzala velká voda. Tak ji v následujícím roce nahradila pontonová lávka, která se ovšem rok co rok vždy na zimu musela rozmontovat a na jaře opět smontovat. Až 15. prosince 1972 se zásluhou podniku Konstruktiva Závodští dočkali stabilní železná lávky. Příroda se však ukázala být silnější, i tuto lávku zničila povodeň v roce 2002. Doufejme, že nová výsuvná lávka z roku 2003 vydrží mnohem déle.

3. Sokolovna

Nejstarší tělovýchovný spolek v Berouně - Sokol - vznikl v roce 1865, pouhé tři roky po založení pražského Sokola. Problém kde cvičit, se však řešil dlouhá desetiletí. Začínalo se u Seydlova (Zajíčkova) mlýna Na Ostrově a v zimě pak v sálech různých hostinců. Myšlenka zakoupit si vlastní pozemek pochází již z 80. let 19. století, ale realizovala se až v roce 1919, kdy si Sokol pořídil rozlehlé parcely u Obchodní akademie. Stejněho roku vzniklo Družstvo pro stavbu sokolovny. Na 27 místech (hlavně po hospodách) členové vybírali příspěvky na stavbu svého sportovního stánku. Podle plánů místního stavitele J. Kuncce se v červenci 1924 začalo se stavbou, přičemž sokolové se výstavby účastnili povinně všichni, aby se co nejvíce ušetřilo. Přesně o rok později, u příležitosti 60 let trvání jednoty, se konalo slavnostní otevření doprovázené nevidanými celoměstskými oslavami. Mohutná budova slouží tělovýchově dodnes, od roku 1990 opět i obnovenému Sokolu.

4. Hlavní nádraží

Zprovoznění železničního spojení mezi Prahou a Plzní přineslo v roce 1862 zdejšímu kraji velký hospodářský rozmach. Spolu s drahou dělníci postavili stovky drážních domů a jiných budov, včetně velkých nádraží. To berounské se stavělo, jak u rakouských drah bývalo zvykem, podle společných typových plánů, jen s menšími úpravami. Stálo zde více než sto let. Za tu dobu bylo svědkem mnoha změn, včetně zdvoukolejnění berounské části trati v roce 1904 či elektrifikaci trati v roce 1973 a zrušení parního provozu. Právě elektrifikace a omezenost kolejíště si vynutily výstavbu zcela nové budovy nádraží. Přestavba celé stanice začala již v roce 1965, pokračovala asanační staré nádražní budovy v prosinci 1971 (viz foto vlevo), dále se rozšiřovalo kolejíště, stavělo vozové depo a zároveň probíhala stavba nového nádraží, jež se poprvé otevřelo cestující veřejnosti v roce 1975.

5. Městská elektrárna a lázně

Koncem 19. století, kdy se Beroun sice pomalu, ale přece modernizoval ve všech směrech, přišla na přetřes také otázka osvětlování ulic. Původně radnice koketovala s projektem plynového osvětlování a plynárny jako ve větších městech, ale z finančních důvodů od tohoto projektu ustoupila. Namísto toho zvolila elektřinu a za tím účelem vybudovala rovněž nemalým nákladem elektrárnu společně s městskými parními a vanovými lázněmi a bazénem. Stalo se tak v roce 1908. Uhelná elektrárna o výkonu 120 HP přešla od roku 1909 do režie města a zásobovala teplem samozřejmě i lázně, jež se staly vyhledávaným cílem všech vrstev obyvatel. Samotná elektrárna se však časem přestala vyplácet, a tak se v ní v roce 1936 přestal vyrábět proud, stroje radnice rozprodala a nechala město připojit ke Sředočeskému elektrárenskému svazu. Lázně elektrárnu přežily o dost déle, fungovaly až do sedmdesátých let, než byly uzavřeny.

6. Zábranský hřbitov

Po velké morové ráně v roce 1520 již nepostačoval starý kostelní hřbitov u sv. Jakuba, a tak radní nechali zřídit nový u kaple sv. Panny Marie (zábranský kostelík). V rámci josefínských reforem byl zrušen hřbitov u sv. Jakuba a nebožtíci se ukládali jen na zábranský hřbitov. A to až do roku 1903, kdy městská správa v důsledku rozvoje města musela nechat založit nový hřbitov pod Vinicí. Purkmistr sem ze zábranského hřbitova dal hned přenést velký línový kříž děkana Seydla z roku 1837. Další, často velmi starobylé náhrobky zde zůstaly, ale hřbitov se již nepoužíval a pustnul, hroby se propadávaly. V roce 1963 se jeho osud naplnil. Při jeho likvidaci se řada cenných náhrobků zachránila, ale línové skončily ve šrotu. Stará budova márnice a kostnice zůstala a později se kupodivu využívala jako byt. Hřbitov s hroby byl zplanýrován a upraven na park. Málokdo z jeho návštěvníků dnes tuší, že chodí po ostatcích někdejších měšťanů...

■ Připravil Mgr. Jiří Topinka, Státní okresní archiv Beroun

Výtvarník Vladimír Izbický, jehož keramické miniatury se staly sběratelskou raritou, o sobě říká:

„Mám radost z maličkostí“

Za výtvarníkem a organizátorem berounských hrnčířských trhů Vladimírem Izbickým jsem zajel do Hýskova, kde má ve svém pečlivě opraveném domku zázemí a klid pro tvůrčí práci. Zatímco jeho žena servírovala na stůl rybzový koláč, debatovali jsme u červeného vína o tom, jaká vlastně byla Volodova cesta k výtvarnu, jak těžké bylo prosadit se v politicky nepřiznivých dobách s povahou svobodného umělce.

Vladimír Izbický je synem ruského emigranta, který po říjnovém bolševickém převratu našel zázemí a životní partnerku v tehdejší Československu. „Tatínek byl ruský emigrant, v roce 1917 utekl jako dvacetiletý z tehdejšího Ruska a zapustil kořeny v Československu. Přestože byl velmi mladý a nemohl představovat pro bolševiky žádné nebezpečí, dožil se - chudák - důsledků všech politických změn a převratů té doby. Po osvobození, když po Vlasovicích přišla do Berouna i Rudá armáda, tak celou naši rodinu český četník odvedl na NKVD, do vily na Černém vršku, kterou sovětská tajná policie obsadila. I ten ruský důstojník se divil, cože tam děláme, nakonec nás děti s maminkou pustili, ale otce stále vyslýchali..." vzpomíná Vladimír Izbický a dodává: "...měl jsem zkrátka ideologický škráloup". Po vystudování gymnázia se nedostal na žádou vysokou školu a skončil jako aranžér v tehdejší podniku Pramen. Hollarovu výtvarnou školu se mu podařilo vystudovat až při zaměstnání a dokončil ji v roce 1967. Tehdy pracoval v propagačním oddělení Královodvorských železáren jako výtvarník, odtud vedla jeho cesta ve stejném oboru na Okresní zemědělskou správu, až se mu nakonec podařilo stát se ještě za minulého režimu prvním soukromým podnikatelem...

Dnes je organizátorem berounských hrnčířských trhů, které za deset let existence dávno svým většinou překročily hranice města. Myšlenka trhu a duch podnikání ale provází Vladimíra Izbického celým životem: Již jako student gymnázia si přivydělával šitím a malováním tehdy módních kravat, které pak prodával turistům na Karlštejně. Dvacet korun za kravatu... „A biftek stál tehdy jedenáct padesát," vzpomíná s úsměvem. Když režim přitvrdil, tak už to nebylo možné. V letech 1967 – 1968 se ale poměry zase začaly trochu uvolňovat a v tehdejší době plně myšlenek na svobodu proběhly v pražské galerii Platýz „Trhy pod plachtou", kde mohli mladí umělci, včetně Volodi, nabízet a prodávat svá díla. Pak přišla normalizace a opět rychlé zchlazení rodičích se nadějí...

■ **Po gymnáziu jsi pracoval jako aranžér. Co obnášela aranžérská práce v podmínkách reálného socialismu? Mělo to ještě něco společného s tvůrčí prací?**

„Kupodivu to bylo krásné období mého života. Bylo mi osmnáct let. Psal se rok 1958 a bylo to jen deset let po únorovém převratu, takže živnosti a krámky ještě nesly ducha svobodného podnikání, fenomén samoobsluh se tehdy začínal teprve rodit a personál jednotlivých krámků vlastně tvořili jejich původní majitelé – ti nešťastníci, kterým režim jejich živnost zestátnil. Mnozí z nás si ještě pamatují krámy U Trojanů, U Šourků, U Cajthánů – vládli tam duch minulé doby. Mám na to krásné vzpomínky, poznal jsem řadu zajímavých postavíček a lidských typů – ti staří obchodníci ke mně byli velmi uctiví, neříkali mi „soudruhu", ale „pane Volodo" – to mě imponovalo. A ideologie se tehdy do práce aranžéra ještě příliš nepromítala, s výjimkou Prvních májů a Říjnových revolucí. Ale brzy přišel soumrak téhle nostalgické doby..."

■ **A přitom jsi zkoušel vlastní volnou tvorbu?**

„Už na gymnáziu jsem měl mezi vrstevníky velký úspěch s karikaturami profesorů, pak jsem zkoušel kreslit, malovat... Na výtvarnou školu jsem se nedostal po gymnáziu, ani pak ze zaměstnání - protože jsem od tehdejších kádrováků neobdržel doporučení a musel jsem absolvovat tzv. výrobní praxi, abych okusil život dělnické třídy. Nastoupil jsem tedy v roce 1959 do Královodvorských železáren jako dělník do válcovny plechů. Mám na to přese všechno hezké vzpomínky. Také tam přetrvával duch minulých časů – pan inženýr měl knírek, pracoval jsem ve „valcverku" jako „helfr" na „štrece". A piko se tam pivo. Dělnická třída tam byla také sympatická – staří ostřílení valcveráci, kovozemědělci – tak se říkalo selským synkům, kteří museli

také do praxe - pak různé nerudovské postavíčky. Ke všeobecnému veselí jsem tam kreslil jejich kariatury. Ovšem jako domácí práce předložené k přijímačkám na Umprum byly ideologicky naprosto nevhodné. Po roce jsem toho měl dost a naskytila se možnost pracovat v propagačním oddělení. Tam jsme se setkali s Karlem Součkem a společně pak prožili mnoho zajímavého."

■ **Máš pocit, že se na tobě nějak obráží ruský původ tvého otce?**

„Samozřejmě, že to na mě mělo nějaký vliv a poznamenalo mě to. Jednak mi zůstalo to jméno – Volodo, jak mi táta doma říkal. S výjimkou několika let po osvobození ale nebyla ruština v těchto krajích oblíbená. A vlastně ani po roce 1945 jsem nebyl „ten správný Volodo leninského typu". V roce 1968 to jméno zase znělo posměšně – zpívaly se písničky „Běž domů, Ivane" a různé anekdoty o Voloděch...

Ale na duši ten původ určitě také něco zanechal. Když byla veselejší nálada, zpíval jsem rád ruské písničky. Myslím, že existují národní charaktery a člověka nelze zcela vykořenit nebo zbavit minulosti – nese to v sobě, ať chce nebo nechce..."

■ **Jak bys sám charakterizoval svoji povahu?**

„Rozhodně nejsem žádný prudas. Jsem narozen ve znamení Vah a docela to funguje. Na výtvarné škole byla jedna ze starších dam – modelek, která rozuměla horoskopům a ta jen zoufale vykřikla: „Jé, Váhy, to je špatný, to je špatný – to není ani sem, ani tam... Ale nezufojte, když se Váhy nakonec převáží na tu správnou stranu, tak už to jede...". Jsem optimista, mám radost z maličkostí – to máme společné s mojí ženou. Stačí nám, když hezky svítí sluníčko."

Ioni u příležitosti oslav EHD výstavou fotografií v Holandském domě.

Partnerství s dolnoněmeckým Goslarem má trochu složitější historii. Začalo vlastně již v šedesátých letech. Mnozí z těch, kteří tu tenkrát byli poprvé jako malí kluci, patří dnes již ke starší generaci. Vracejí se však stále. I když oficiální kontakty se západním Německem byly po roce 1968 nežádoucí, osobní vazby se nepodařilo přetrhat. A po roce 1989 se znovu navázaly i kontakty oficiální a byla podepsána listina o partnerství. Mnoho Berouňanů od té doby navštívilo překrásné starobylé císařské město v pohoří Harz, mnoho návštěvníků z Goslaru poznalo Beroun.

Je to již 15 let... Pojďme si je do Holandského domu opět připomenout.

Naší budoucností jsou děti, mladí lidé. Zní to snad ořepaně, ale právě zde by mohli být žáci Jungmannovy základní školy v Berouně příkladem. V letošním roce se uskutečnil jejich již desátý zájezd do Goslaru. Zájem je značný, protože to není jenom možnost upevnit si znalosti cizích jazyků (koho z nás to v tomto věku moc zajímalo!).

■ **Jak jste se potkali s tvojí ženou?**

„To bylo v tehdejšímu kulturním centru města – v sále U tří korun, na čajích. Škoda, že ten sál už neslouží svému původnímu účelu. Je to skvostné místo, které kdysi zbudovalo město Beroun spolu s místním pivovarem pro berounské divadelní ochotníky."

■ **Prosadit se s vlastní volnou tvorbou v minulého režimu bylo těžké?**

„To bylo nemožné - bez kandidatury či členství ve Svazu výtvarných umělců to nešlo. Tehdy už jsem z těch podmínek, náklady ve společnosti, nemožnosti se lépe uplatnit byl celkem zoufalý... Jednou jsme ale navštívili jakousi spiritistickou seanci v Berouně na Závodí, kde jistý zaměstnanec Sběrných surovin za láhev rumu rozhybal malý stoleček, který nám pak poklepáním nohou odpovídal na otázky. Na dotaz, zda budu konečně někdy moci dělat to, co mě těší a baví, mi stoleček odpověděl, že ano. Na otázku, kdy to bude, stoleček odpověděl, že za dva roky – a ono se to opravdu vyplnilo!

Tehdy jsem pracoval již na zemědělské správě, kde jsem překvapivě dostal trochu volnosti. Nevadili jim ani moje kádrové posudky z roku 1968, kdy jsem poprvé s chutí maloval transparenty typu „Za Dubčka, za Svobodu - okupantům ani voďu". V zemědělství režim tolik neprosadil svoji ideologii, ti lidé stále byli jadrní, upřímní sedláci – přestože to byli „jezedečci". Tam jsem se cítil náramně dobře. Nejprve souhlasili s tím, abych měl volné pátky na svoji tvůrčí činnost, postupně jsem začal pracovat na polovinu úvazku a nakonec jsem se v roce 1983 stal prvním živnostníkem..."

■ **To bylo v tehdejších podmínkách možné?**

„Možné to bylo, ale režim to samozřejmě nepodporoval, nemluvalo se o tom. Navíc to bylo finančně velmi nevýhodné co se týče sociálního zajištění. Tento druh lidí vlastně spadl do kategorie „sokurných zemědělců", po kterých tehdejší režim doslova šlapal... Nakonec jsem mohl svoji živnost provozovat pod Národním výborem a prodával jsem své výrobky na berounských trzích."

■ **Jak vlastně tehdejší berounské trhy vypadaly ve srovnání s dneškem?**

„Berounští zahradníci - Bulhaři tam prodávali zeleninu, obchod Jednoty nabízel konfekci a jeden pán prodával soustružené dřevěné knoflíky... a moje maličkost. To bylo zpočátku všechno."

■ **Co vlastně bylo předmětem tvé podnikatelské činnosti?**

„Začal jsem se „zakázkovou výrobou upomínkových předmětů a bytových doplňků" – vyráběl jsem kožené sponky a další doplňky. Ale podnikání rozhodně nebylo jednoduché – musel jsem ke všem typům výrobků udělat podrobnou fotodokumentaci a dát ji ke schválení na Krajský národní výbor, na odbor kultury. Pak jsem byl pravidelně terčem různých kontrol, a když na stánku našli místo schváleného přívěsku třeba brož, byl z toho problém. Ale přesto to bylo krásné období získané svobody."

■ **A kdy se do toho všeho připletla keramika?**

„Potřeboval jsem tehdy nějaké keramické doplňky. Ještě na Zemědělské správě mi jednou

naložili staré laboratorní pece, abych je vyhodil do sběru. Bylo mi jich líto a nakonec se mi je podařilo zprovoznit. V té době nebylo možné nikde koupit hlínu, ani glazury, ani pec. Dokonce ani literaturu o keramice nebyla k sehnání. Tak jsem začal s keramikou úplně od začátku – celé dny jsem zkoušel vytvořit první džbáneček, až se to nakonec povedlo..."

■ **Co tě tolik láká na keramických miniaturách? Sám jsi postavou statný člověk, čekal bych, že těmto měřítkům bude odpovídat i tvé dílo...**

„Bylo to dáno technickými podmínkami – měl jsem malou picku, hroudu hlíny a pytlík glazury, musel jsem nejprve dělat malé věci. A nakonec mě to chytlo a zatím nepustilo. V době, kdy jsem s keramickými miniaturami začínal, tak jsem neměl konkurenci, bylo to něco velmi neobvyklého a o mé džbánečky byl obrovský zájem. Začal jsem prodávat na berounských trzích a tam se už ráno tvořila fronta lidí, kteří čekali, až přijdu se svým zbožím. Pak se objevila řada výrobců, kteří miniaturní keramiku dělali průmyslovým způsobem, odléváním do forem, ale já jsem se stále držel poctivého řemeslného zpracování na kruhu. Po roce 1989 se objevil zájem i ze zahraničí, takže jsem se svou produkcí začal jezdit do Německa, do Holandska nebo do Belgie a udivoval tamní hrnčíře svojí trpělivostí hraničící s bláznovstvím – vytáčet třímilimetrové džbánky. Nakonec se mé džbánečky staly vyhledávanou sběratelskou raritou."

■ **Kolik času ti na tvou vlastní práci zbývá dnes, když organizuješ keramické trhy pro ostatní hrnčíře?**

„Musím přiznat, že má vlastní tvorba musela trochu ustoupit. Ale na druhou stranu – za těch dvacet let toho bylo docela dost, jsou to desetitisíce džbánečků... Dnes se keramice věnuji spíše příležitostně. Ale jako velký dluh cítím malířskou a grafickou práci. To byly mé tvůrčí začátky, ke kterým bych se jednou rád vrátil."

■ **A kde se rodilý Berouňák vzal v Hýskově?**

„V době, kdy se člověk nemohl příliš tvůrčím způsobem realizovat, pracovat na volné noze – tak plno lidí utíkalo na chalupy, do vesnic. Proto jsme si také pořídili chalupu v Hýskově. Tohle místo jsem si zamiloval hned napoprvé. Starý domek jsme dlouho opravovali, naučil jsem se zedničinu, truhlářinu, lakýrničinu. Pustil jsem se dokonce do nábytku, lustrů, úpravy podkrovní..."

■ **Velká část tvé práce je ale stále spjata s Berounem. Jaký máš vztah k tomuto městu?**

„Použil bych slova akademického sochaře pana Václava Dyntara ze Štěchovic, který se pravidelně účastní berounských hrnčířských trhů: „Človče, mě je tady dobře. U vás v Berouně je NĚCO nepopsatelného, co jinde není...". A pravdou je, že Beroun v posledních letech vyrostl do krásy, má nové roztomilé náměstí. Například v Telči mají také skvostné historické centrum, ale je to jen neživá kulisa pro turisty. Berounské náměstí žije, dýchá, lidé se tu cítí dobře. A stejně tak i já. Je to takové veselé městečko, které mi svou atmosférou připomíná města v Belgii či Francii. Když si sednu na náměstí a koukám okolo sebe, mám z toho radost."

Děkují ti za rozhovor.

■ Kameel Machart

Uplynulo patnáct let...

Kdykoliv jedu na dovolenou či na výlet, rodina ví, že před každým městem musí auto zpomalit. Nevím sice dobře, ale jméno města přečtu nebo ho znám z autoatlasu. Zajímá mě však něco jiného. Řada českých a moravských měst totiž mívá při vjezdu do města kromě jména svého i jména svých partnerských měst. Někde je to jedno město, jinde dvě či více. Jména známá i zcela neznámá. Kolik takových cedulí stojí u vjezdu do Berouna, nevím. Vím však, že jsou na nich uvedena čtyři jména – Rijswijk, Goslar, Condega a Brzeg.

Sholandským Rijswijkem jsme navázali oficiální kontakty ještě před listopadovými událostmi roku 1989. Od té doby uběhla již řada let a v Berouně by se našlo jen málo lidí, kteří o Rijswijk ještě neslyšeli. Vzpomeňte jen na pomoc při povodních v roce 2002, na dětské hřiště s lodíčkou na břehu Berounky, chodíte kolem Amáliiny lípy, v Holandském domě se konají výstavy, přednášky... Výročí podepsání smlouvy o partnerství jsme připomněli

Je to především příležitost poznat něco nového, poznat nové lidi, nové hry, nové přátele, zažít legaraci. Mnozí z těch, kdo jako žáci navštívili Goslar, se sem rádi vracejí při výměnách mládeže, které mají již také svoji tradici. Jsou to setkání mladých lidí ze všech partnerských měst Goslaru. Příjždějí mladí z Anglie, Francie, Izraele, Polska i od nás. Bohatý program, při němž se našel čas na výlety, práci v Národním parku Harz, návštěvu EXPO 2000 v Hannoveru, či kulturní aktivity a soutěže, se vždy setkal s dobrým ohlase.

Velmi dobré a dlouhodobé kontakty mají hasiči obou měst. Potvrdila to i návštěva delegací z Polska, Francie a Německa u příležitosti nedávného výročí berounských hasičů.

Zpěv, tanec, výtvarné umění – to jsou oblasti, v nichž není třeba mnoha slov. Snad i proto vzniklo tolik dobrých kontaktů a přátelství právě mezi malíři, sochaři či zpěváky.

Nesmírně spontánní byly návštěvy mezi pěveckými sbory obou měst. Když berounský Slavoš přijal pozvání do Goslaru, vyjžděl trochu s obavami. Ale již první chvíle po příjezdu, kdy proběhla generálka na společné vystoupení, rozptýlila všechny obavy. Oba sbory si výborně rozuměly a zpěváci goslarské Juwenty se ukázali jako dobří a milí hostitelé. Společný koncert v kostele sv. Štěpána měl nebyvalý úspěch. Slavoš dlouho vzpomínal na kostel zaplněný do posledního místa a na ovace stojícího publika. Když náš autobus opouštěl parkoviště u goslarské císařské falce, mluvilo se hlavně o tom, jak se připravit, aby se i zpěváci Juwenty cítili v Berouně tak dobře jako Slavoš v Goslaru. Dopisy, které dnes do Berouna chodí, svědčí o tom, že Slavoš byl stejně dobrým hostitelem a partnerem.

Na Goslar rádi vzpomínají i muzikanti Berouňanů. Před několika lety zaujali svým vystoupením na náměstí při hrnčířských trzích a byli pozváni příští rok na střeleckou slavnost.

Přesto, že Beroun je podstatně menší než Goslar, má před ním jistý náskok – již pět let má svoji městskou galerii. Proto jsme si mohli dovolit pozvat k nám před dvěma roky i malíře a sochaře z místního goslarského svazu výtvarných umělců. Vznikla tak tradice, která se slibně rozvíjí.

V německém partnerském městě se představilo již osm berounských malířů, keramiků a fotografů. V současné době je otevřeno v prostorách muzea výstava Viktora Žabinského a Jana Ryndy, která byla zahájena v předvečer Altstadtfestu a potrvá do konce října. V berounské galerii je pro výstavy z partnerského města vyhrazen měsíc srpen. Letošní výstava byla již třetí v pořadí.

Zajímavé je, že do kulturní spolupráce se zapojuje i další společné partnerské město. Letos se podařilo kolegům z polského Brzegu získat finanční prostředky a zorganizovat týdenní plenér zakončený středověkým jarmarkem, na který pozvali malíře z Německa a Česka. Dobré zkušenosti si odtud přivezli Květa Makovská, Viktor Žabinský a Jana Skořepová.

V tomto roce jsme si připomněli 15. výročí partnerství mezi Berounem a Goslarem. Oslavy se konaly tentokrát na německé straně. Berouňanům připomene těchto uplynulých patnáct let výstava v Holandském domě. Přijďte si i Vy zavzpomínat!

■ PhDr. Jana Forejtová

Čím se živili Berouňané v dobách minulých

Obyvatelé města Berouna se v minulosti živili obchodem, řemeslem, zemědělstvím a někdy také způsobem, který nebyl úplně v souladu s tehdejší etikou. Na pomyslném společenském žebříčku se tak na spodních příčkách nacházeli žebráci, prostitutky, zloději, pytláci a pašeráci, ale také polní hlídači či pobodní. Nejvýše hodnoceni byli naopak příslušníci jednotlivých řemeslných cechů, o nichž jsou v Berouně zprávy již z dob císaře Karla IV. Jejich vážnost byla podepřena prestiží královského města. K nejstarším cechům patřil brněnský, mlynářský a pekařský, následoval cech kovářský, řeznický, krejčovský, ševcovský a sladovnický, později přibyl cech punčochářský a nakonec rajcech truhlářský, který sdružoval hodináře, zámečníky, sklenáře, truhláře, zedníky, kameníky, tesaře, pokrývače, klempíře, barvíře, hřebenaře či nožíře. Z dnes již zapomenutých řemesel ve městě působil například mydlář, voskař, sanytrník, provazník, řesetář, šátkař, uzdař, nůšař, fejfkář, ciblář či barvíř na pékno. Letmý pohled na další zajímavé „živnosti“ jsme zachytili v následujících ukázkách.

Hlásní

Plzeňská brána plnila díky své vyvýšené poloze funkci hlavní městské hlásky. Od samého počátku zde působil hlásný, který byl zaměstnancem královského města. Povinností hlásného nebylo trubky, jak mu v Berouně říkali, bylo při požáru a jiném nebezpečí bít na zvon. Při vjezdech vzácných návštěv je vítal slavnostními fanfárami a oznamoval hodiny. Jednotlivé hodiny původně vytruboval, později oznamoval údery na zvon. Čtvrt hodiny hlásil pronikavým pískáním, na což mu museli pískáním odpovídat ponocní, aby se poznalo, že bdí. Podle Vávrových Pověstí z roku 1899 měl také trubač na starosti „s učni svými provozovati hudbu dobrým lidem na zábavu o veselých večerech při posezení přátelském“. V nejvyšším poschodí Plzeňské brány bydlel hlásný až do roku 1972. Musel to být dost bizarní obraz, když si představíme, jak z jednoho věžního okénka trčela dýmající roura od kamen a z druhého mečela koza, jejímž mlékem živil své četné děti.

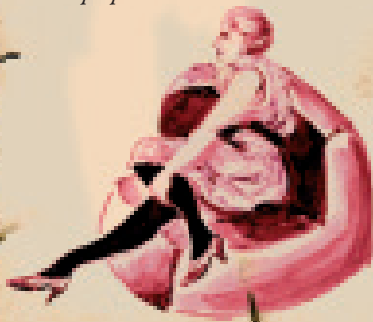
Parukáři

Časová móda, kdy páni, kněží i měšťané zdobili své hlavy parukou, přivedla do Berouna r. 1752 z Prahy parukáře Antonína Šarfa, r. 1773 upravil i paruky pro ministranty k velkým slavnostem. Svou profesi vykonával podle dobových záznamů ještě v roce 1797. Na práci svého otce navázal syn Antonín, který se živil jako kadeřník a hlavy ctěným dámám upravoval do 30. let 19. století. Podnikání otce a syna Šarfových na poli módy bylo ale mezi živnostníky spíše světlou výjimkou. Více žádání byli mezi lidmi prostí holiči, kteří, jak napovídá název, především holili mužům brady a stříbali kníry, dokázali však slušně upravit i dámské kadeře. Na konci 19. století působili v Berouně dva holiči, přičemž stálých obyvatel zde žilo 9328 a k tomu 365 příslušníků vojenské posádky.

Nevěstky

Mezi dva hlavní štafky berounských nevěstek patřil vyblášený hostinec s hotelem U lva a restaurace U Čepelů, kterou zejména obyvatelé z přilehlých ulic Havlíčkova a Pivovarská nenazvali jinak než bordelem. V městské evidenci byly nevěstky až do roku 1915 zaznamenávány společně s číšnicemi, možná také proto, že některé z nich byly jako číšnice zaměstnané. Poté, co 26. listopadu 1916 vyšla základní pravidla pro úpravu prostitute, která byla vydána výnosem c. k. místodržitelství pro království České, začalo město vést nevěstkám samostatnou evidenci a do roku 1922 zaznamenalo téměř sto vykonavatelek tohoto nejstaršího řemesla. Nevěstka nemohla svou živnost vykonávat bez zdravotní knížky, kterou musela nosit stále u sebe a „předkládati ji návštěvníkům bez požádání, aby zvěděli její jméno a mohli nahlédnouti v nález o poslední lékařské prohlídce“. Prohlídky musela každá nevěstka absolvovat dvakrát týdně a pokud onemocněla, knížka se jí odebrala a zůstala v úředním uschování, dokud nebyla z ošetřování propuštěna.

Cvočkaři

Na základě stížností na neuspokojivé poměry řemeslníků pracujících se železem a ocelí byl v Berouně zřízen 14. prosince 1786 nový cech – cvočkařů a zámečnicků, který sdružoval také ostruháře, hřebenaře, plechaře a plechové kotláře, pilníkáře a soustružníky. Patřil na základě královského patentu ze 17. 10. 1785 do III. cechovní třídy. Působnost cechu platila pro celý Podbrdský kraj. V srpnu 1796 bylo v cechu 31 mistrů, ve 20. letech 19. století se ale od tohoto cechu oddělovali mistři z venkovských míst, hlavně cvočkaři a zakládali vlastní cechy. Toto řemeslo tak z velkých měst postupně mizelo. Zatímco ještě v roce 1828 bylo podle Seydlovy kroniky v Berouně „6 cvočkařů“, v roce 1880 zde působil již jen jediný cvočkař, který se navíc zabýval spíše výrobou hřebíků.

Lampáři

Plynové lampy patřily desítky let ke koloritu zejména historických částí měst. Mnozí ještě vzpomínají na lampáře, kteří pomocí dlouhé tyče každý večer lampy rozsvěcovali a ráno zhasli. V Berouně vzhledem k neexistenci plynárny byly pouze lampy petrolejové. Na počátku minulého století zde vykonával práci lampáře František Kraus s pomocníkem a podle městských účetních knih nebyla vůbec špatně placená. Například v roce 1906 činil jeho měsíční plat 424 K a 24 h. Městský doručovatel přitom dostával odměnu pouze 60 K měsíčně. Lampáři ale svou práci nevykonávali zrovna nejlépe a stížnosti na ně byly častým předmětem jednání městské rady. Radní je za liknavé osvětlování města často napomínali a dokonce byli obesláni před trestní senát, který jim pobrozil odebráním osvětlování. Problémy pak definitivně skončily v roce 1908 se zavedením elektrických lamp.

Pohodní, rasové, drnomistři

Všemi těmito názvy byli označováni zřizenci, kteří odváželi zdechliny do pohodnic, případně mrchovišť, zabíjeli stará a nemocná zvířata, stabovali je z kůže, zabrabávali rozsekané a rozřezané zdechliny a mrtvé kusy a později vykonávali pomocné práce při pitvě zvířecích mrtvol. Chytali také vztekly psy a kočky a tlumili tak nakažlivé nemoci zvířat. Toto povolání se v Berouně udrželo až do 50. let 20. století, kdy se pro pracovníky vžil označení drnomistři. Podle dopisů uložených v berounském archivu byly ale jejich příjmy tak malé, že sotva stačily na existenci, natož na to, aby si opatřili nákladné zařízení k převážení zdechlin a spalovací zařízení potřebné při nakažlých jako byla například sněž slezinná. A tak si pohodní přivydělávali, jak se dá. Z padlých kusů dobytka vyráběli řemínky a nebo psi vyškořené sádlo z pošlých zvířat prodávali po vesnicích jako prostředek k mazání.

Bířicové

Prohrěšky našich předků řešil Městský soud královského města Berouna a o vězení a vězně se staral bířic. Mistra popravčího Beroun neměl a najímal si ho z pražských měst, kam pro něho zajižďel ozbrojený doprovod. Město mělo dvě vězení. Tím prvním byla šatlava, která sloužila jako zajišťovací vazba. Od 16. století byla umístěna v domku v Bířické ulici, který byl však za třicetileté války zničen a šatlava se načas přestěhovala do prvního patra Pražské brány. Do domku v Bířické ulici se vrátila až v 60. letech 17. století. Informace z pozdější doby svědčí o tom, že bířic spal příležitostně s vězni a možná také právě proto býval často opilý. V druhém, tzv. měšťanském vězení v areálu radnice si provinilci odpýkali krátkodobé tresty. Bířicové působili ve městě do poloviny 19. století než byly založeny okresní soudy. Poté je nabradili soudní zřizenci okresní věznice, která byla ve sklepě berounského soudu.

Koláčnice

Berouně bylo pečení koláčů od dávných časů až do konce 18. století doménou žen. Poté, co se pekaři přestali úzce specializovat na jednotlivé druhy pečiva, zmizely ze soupisu živností i koláčnice. Podle jedné z berounských legend se koláčnice přičinily o založení největšího berounského požáru, kdy popelem leblo téměř celé město. Otomar Dvořák tuto událost popisuje ve své knize pověstí: „Bylo to v noci na 22. září 1735. V pekárně Samuela Urbánka Na klášteře bylo rušno. Berounské koláčnice tu společně připravovaly proslulé berounské koláče na velký pražský jarmark. Najednou těsně před svitáním přiběhla jedna z nich a zděšeně volala, že viděla jet po ulici Beha v ohnivém kočáře (pozn.: berounské strašidlo). Ženy leknutím zapomněly na práci, vyběhly ven před dům, aby podivné zjevení také zaběhly – a zatím se jim vznášelo maslo v krbu, vyletělo komínem, a protože zrovna dula mocná vichřice, roznesla plameny nevidanou rychlostí po šindelových a doškových střeších. Vbrzku stálo celé město v jednom plameni a hořelo tak mocně, až se voda v kašně na náměstí vařila“.

Kloboučníci

Kloboučníci byli organizováni v cechách již v 15. století. Jako základní surovinu k výrobě klobouků používali plsti ze srsti zajců, králíků, kozí, velbloudí i bobří, hedvábní, slámu, lýko a mimo to dělali i klobouky vlněné, které si oblíbili zejména u královského dvora a ve vyšších kruzích. Právě kvůli vlněným kloboukům se kloboučníci dostali v roce 1490 do sporu se soukeníky. „Ti žalovali, že jim kloboučníci mykaním vlnu u lavice a předním v řemeslo sahají, a nadto soukenické předlice přízi kradou a kloboučníkům dávají. Pražští konšelé rozhodli, aby čeledi a manželky kloboučníků doma vlnu ke kloboukům předaly, neboť bez ní vlněné klobouky dělány býti nemohou.“ V Berouně byli kloboučníci stejně jako kladničci a koželuhové příslušníky cechu ševcovského, o němž se v královském městě objevuje první zmínka v roce 1595. V roce 1828 ještě působili v Berouně 2 kloboučníci, v roce 1880 již ani jeden.

